

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR

DEN SVENSKA KVINNORÖRELSEN

UTGIVEN AV

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

REDAKTÖR:

MARGARETA
VON KONOW

I N N E H Å L L

En rimlig begäran.

Calla Curman in memoriam. Av
Gurli Linder.

Uppgifter för svensk kvinnorö-
relse.

Abortfrågan. Uttalanden av
statsrådet Schlyter och Rut
Grubb.

Bostadsproblemet. Av Alf
Johansson.

Aktuella riksdagsmotioner.

Befolkningskrisen. Synpunkter
av Andrea Andreen Sved-
berg och G. H. von Koch.

Kvinnliga statstjänstemäns fa-
miljepensionering. Av Hed-
vig Dernby.

Kvinnorna i Stockholm och för-
värvsarbetet. Av Karin Berg-
man och Karin Kock.

Råd i uppfostringsfrågor. Av
Edith Wennerberg.

Graven i oasen. Av Ingrid Wollin.
En skrivelse till abortkommittén.
Radion.

Även kvinnliga undervisnings-
råd!

Två nya förbundskretsar.
Kretsmeddelanden.

ÅRGÅNG 22

Februari 1935

Fredrika-Bremer- Förbundets Byrå

**Klarabergsgatan 48
S T O C K H O L M C.**

**Lämnar råd vid
yrkesval åt kvinn-
lig ungdom. Tel.
204850**

HERTHA

ÅRGÅNG XXII

FEBRUARI 1935

HÄFTE 2

EN RIMLIG BEGÄRAN.

FRÅN KVINNOHÅLL HAR gjorts en ny hemställan — den relateras på annan plats i detta nummer — om att K. Maj:t vid tillsättande av undervisningsråd måtte beakta kvinnornas krav på att bli representerade i skolöverstyrelsen.

Osökt inställer sig den frågan: "Finns det då icke ett enda ordinarie kvinnligt undervisningsråd i det ämbetsverk, som har högsta inseedet över landets hela skolväsen, över såväl pojkaras som flickors undervisning och fostran, över såväl kvinnliga som manliga lärare?" Nej, i trots av att ämbetsverket räknar icke mindre än 15 ordinarie medlemmar, så har ännu ingen kvinna blivit utnämnd. På den punkten har det rått fullständig och rörande enighet mellan partierna, så som det ofta gör, då det gäller att hålla kvinnorna borta från chefsposterna!

Om det vore så, att det inte funnes för ämbetet meriterade kvinnor, så skulle ingen anmärkning göras på förhållandet, ty det är självfallet, att endast kvalificerade och för uppdraget lämpliga personer böra ifråga-

komma. Men — det saknas inte för uppdraget fullt kompetenta kvinnor, tvärtom, och att det skulle lända vårt undervisningsväsende till stort gagn, om det i vår skolöverstyrelse funnes både män och kvinnor, det är uppenbart.

Vår kritik gäller själva systemet. Vi kunna inte godkänna ett befordingssystem, som systematiskt håller kvinnorna borta från chefsposter! Vi fordra jämlikhet och rätt att tävla med männen och på lika grunder! Det får icke användas en annan måttstock vid bedömandet av kvinnors lämplighet och deras arbete!

Inte ens de mest hårdnackade motståndarna till kvinnornas rätt och strävanden i samhället ha kunnat förneka vår kapacitet som mödraruppfostrarinnor, på tal om denna uppgift anslås i stället den djupa brösttonen! Men det har tydligen aldrig fallit männen in, att den kvinnliga uppfostraren, inte minst den pedagogiskt skolade modern, ej längre borde få saknas i den institution, som

---

FALU=ÄTTIKA

Gurli Linder:

Calla Curman.

In memoriam.

ETT ORD, SOM I VÅR TID ALLTFÖR ofta brukas i ovidkommande sammanhang, så att det fått en viss banal prägel, är kulturpersonlighet. Dock finner jag intet bättre för att därmed karaktärisera djupet, entusiasmen och intensiteten i Calla Curmans rika och mångfacetterade begåvning och hennes aktiva insatser, både när det gällde att bevara gammal livskraft eller plöja nya fåror i vår andliga odling. Hon hade själv varit i tillfälle att i stora mått tillägna sig en mångsidig bildnings välsignelse; och i sin glödande kärlek till Sveriges land, folk och kultur och i sin varma medkänsla för människor på livets skuggsida var hon alltid färdig att sätta in sin offervilliga kraft och sin generösa hjälpsamhet.

För Herthas läsekrets må särskilt framhållas, att Sophie Adlersparre

har att bestämma över landets skolväsen.

Utan tvivel står detta i samband med att de som makten hava, d. v. s. männen, föga beaktat, att samhället ej kräver en ensidig maskulinisering utan fastmer ett kompletterande samarbete mellan manliga och kvinnliga medborgare.

Jubileumsgåvan.

Från en Halmstads-Fredrika 50: —

*Hittills har till Jubileumsgåvan in-
flutit kr. 12.419: —.*

Calla Curman.

hos henne alltid fann resonans för förverkligandet av sina idéer, en vän i råd och dåd. Deras egentliga samarbete ägde rum i den år 1874 stiftade föreningen Handarbetets vänner, där Esselde, ”med sublimt förakt för de svårigheter hon pålade både sig själv och sina medarbetare och sin naiva övertygelse att de alltid hade tid och utvägar att ögonblickligen med två tomma händer utföra hennes geniala men ofta kinkiga uppdrag, inspirerade oss till samma hänförda tro att kunna försätta berg.” När Fredrika-Bremer-Förbundet stiftades vann Esselde en varm och övertygad anhängare i Calla Curman, som också någon gång lämnade bidrag till Dagny, liksom hon förut gjort till Tidskrift för hemmet.

När en av sin tids märkeskvinnor, fru Anna Wallenberg, gått bort skrev Calla Curman:

.... Minnet får form och gestalt, och bilderna bliva så rika och mångfaldiga. Många, oändligt många minnas hur de vandrat med tunga steg in i det hemmet, för att bedja om hjälp i fattigdom och nöd, hur de mötts av ädel människokärlek, hur

HYDROX

är det rätta för behandling av golv och linoleummattor. Begär prosp.

A.-B. Alfort & Cronholm
STOCKHOLM 3

UPPGIFTER FÖR SVENSK KVINNORÖRELSE.

Docenten Karin Kock har under ovanstående rubrik framlagt några tänkvärda synpunkter på den aktuella situationen, av vilka vi med hennes benägna tillstånd tillåta oss återge nedanstående ur Tidevarvet:

“**K**VINNORÖRELSEN ÄR EN kvinnornas gemensamma kamp för att höja sig ekonomiskt och socialt, att skapa sig en erkänd ställning som samhällsmedborgare, att öka sitt inflytande i samhället och att väcka och stärka ansvarskänslan gentemot samhället.

Ser man på kvinnorörelsen ur den synpunkten, kan den aldrig bli en rent facklig rörelse med uteslutande

de hulptits var och en på det sätt, som för dem var det effektivaste. Ty hennes stora hjärta och klara förstånd såg längre än till stundens hjälp. Och hur många av dem, som buro på tankar och planer för vårt samhälles, vårt lands gagn och heder funno ej förståelse hos henne, den framsynta kvinnan, som kände rikedomens förpliktelse som få och gav med glädje... Till oss alla säger den blågula flaggan som nu vajar på halv stång utanför hennes hem: 'Varer svenske liksom hon!'

Med denna dödsruna har Calla Curman föregripit sin egen. I kärlek och trohet fyllde hon en stor och ädel livsgärning, i sitt enskilda liv och som sällsynt ansvarsmedveten medborgare.

GURLI LINDER.

uppgift att främja ekonomiska intressen utan den måste stå i intim kontakt med de viktigaste samhällsliga problemen och intaga en konstruktiv inställning till dessa.

Kvinnorna föra den kampen, därför att de äro övertygade om att det samhällsliga arbetet måste bli lidande på om hälften av medborgarna utestängas eller själva ställa sig utanför detta arbete. Män och kvinnor ha olika inställning till problemen, se olika på dem, reagera olika, och det är därför som bägge parter behövas. Samhällsfrågorna gälla alla, oberoende av kön.”

Förf. konstaterar, att trots att kvinnorörelsen hunnit ganska långt återstå dock stora hinder att övervinna, hon berör orsakerna till dessa och framhåller samtidigt, att den nuvarande situationen medfört en viss andhämtningspaus, bl. a. genom den inträdda förbättringen i det ekonomiska läget. Den förändrade situationen, framkallad inte minst genom befolkningsfrågans aktualitet, kräver emellertid nya metoder för att vi mera odelat skola kunna ägna vårt arbete åt positiva uppgifter. Vi måste utnyttja det tillfälle, som ges oss till samling kring positiva mål.

Hon analyserar de två faktorer, institutionella förhållanden och kvinnornas egen inställning, som äro orsakerna till att vi ej kommit längre än vi gjort och till att de reaktionära tendenserna kunnat få spridning inom så stora grupper av vårt folk även bland kvinnorna själva. Det är mycken likgiltighet och lojhet, som måste övervinnas, egoistisk isolering inom den egna familjen, en uppfostran i hem och skola, som alltjämt hos många kvinnor skapar en mindervärdighetskänsla, vilken präglar deras

DRICK RAMLÖSA

Sveriges förnämsta naturligt alkaliska vatten.

Äkta endast med vidstående varumärke på etiketten.

Statsrådet
K. Schlyter.

ABORT-

Hertha har bett om ett uttalande i abortfrågan av justitieministern, vilken som bekant aktualiserat frågan genom sitt föredrag vid nordiska juristmötet i Oslo i augusti förra året

STATSRÅDET SCHLYTER FÖRklarade sig med stort intresse ha tagit del av de utlåtanden över abortkommitténs preliminära utkast, vilka hittills avgivits av hörda kvinnoorganisationer. De voro genomgående burna av en ansvarsmedveten inställning till det svåra sociala problem det här gällde att lösa, och de røjde en egenartad principiell motsättning till den ensidigt maskulina uppfattning som allmänt härskar exempelvis bland äldre läkare och jurister. I sakfrågan ville herr Schlyter inte yttra sig, så länge

arbete — det behövs även uppfostran av männen. — — ”Ännu så länge bedömas vi i våra arbetsprestationer ej som individer utan som ’kvinnor’, och värderingen av den ena gruppens prestationer blir alltid beroende av värdesättningen av de andras arbete.”

Doc. Kock slutar med att bl. a. säga: ”att vi i nuvarande stund måste visa, huruvida vi äro mäktiga att göra kvinnorörelsen till något mer än en kamporganisation för ekonomiska intressen, som endast kräver sina rättigheter, huruvida vi kunna göra kvinnorörelsen till bärare av kvinnornas konstruktiva arbete”.

frågan låg under kommittébehandling. Tack vare den omständigheten, att utredningen av föreliggande fråga i så osedvanligt hög grad ägt rum i offentlighetens fulla ljus och att abortkommittén före avgivandet av sitt slutliga betänkande får tillfälle att taga del av alla de erinringar, som från sakkunnigt håll kunna göras beträffande en lagstiftning i ämnet, har man anledning hoppas att det förslag, som slutligen framlägges av den såväl beträffande kvinnliga som manliga ledamöter utomordentligt starkt sammansatta kommittén, skall bli vägledande för det fortsatta lagstiftningsarbetet, framhåller han.

I fråga om de i en del yttranden framförda önskemålen om positiva åtgärder för bekämpande av aborterna ville statsrådet hänvisa till vad han härom yttrat i sitt Osloföredrag: ”Ingen meningsskiljaktighet lär kunna råda därom, att icke det samhälls- onda varom här är fråga i första hand bör motarbetas därigenom att samhället inriktar sig på att söka undanröja de sociala missförhållanden av olika slag, som utgöra bakgrunden för aborttrafiken, framför allt genom en förbättrad moderskapshjälp. De flesta torde också anse av vikt att upplysning sprides i sexuella frågor,

ELEVAVDELNING

Vårterminen börjar 15 januari.

8 månaders yrkeskurs i klädsömnad — Kortä kurser med eget arbete — Specialkurser — Prospekt på begäran

Några frielevplatser finnas

FRÅGAN.

och genom tillsättandet av abortkommittén. — Samtidigt införes ett uttalande av dr Rut Grubb, tidigare avfattat men principiellt lika aktuellt trots frågans förändrade läge.

Doktor
Rut Grubb.

däribland särskilt om de antikonceptionella medlens stora företräden framför fosterfördrivning såsom ett sätt att begränsa barnantalet i de fattiga familjerna och över huvud såsom medel till födelsekontroll. Med all energi bör även upplysningen om de med fosterfördrivningen förenade farorna bedrivas. En mycket viktig uppgift i upplysningsarbetet och opinionsbildningen är också motarbetandet av föreställningen om den ogifta moderns mindervärdighet i jämförelse med den gifta."

Efter att till våra sjukhuschefer ha framkastat frågan varför de icke ville gå i spetsen vid kampen mot det samhällshyckleri, som framträdde i fördömandet av den ogifta kvinnans moderskap, genom att tillåta en sjuksköterska att ha ett eget barn, hade herr Schlyter i Oslo fortsatt: "Jag menar alltså, att man icke skall utan vidare böja sig i vördnad för en föräldrad opinion som hjärtlöst utlämnar den ogifta modern åt föraktet. Den konsulterade läkaren skall stå den unga kvinnan bi och söka övertyga henne om det riktiga i att sätta sig över världens dom. Han skall tala om för henne att det finns otaliga kvinnor som under havandeskapets första månader i det depressionstillstånd, vari

(Forts. å sid. 33.)

ATT SÖKA LÖSA FOSTERFÖRDRIVNINGSPROBLEMET är mycket vanskligt. Icke ens en för frågans bedömande så fundamental sak som antalet förekommande fall kan med säkerhet konstateras och följaktligen ännu mindre, vilka de olika motiven till fosterfördrivning äro, vilka åldersgrupper kvinnorna tillhöra, hur många barn de ha förut, hur stor procent av dem äro gifta etc. etc.

Enligt uppgifter från Ryssland har fosterfördrivningens legalisering där framkallat ett ökat abortbehov. Då förhållandet sannolikt blir sådant även här, måste man ställa sig betänksam, ty en abortframkallning, gjord även av sakkunnig, har så många risker, att den ej kan betraktas som en försvarlig barnbegränsningsmetod utan blott som en nödfallsutväg. En av dessa risker är efterföljande sterilitet. Ord, som måna till eftertänksamhet, äro t. ex. prof. Olovs: "Det är helt enkelt hjärtskärande att höra den gifta kvinnans klagan, som nu ingenting högre önskar än att få ett barn, men som inget barn kan få, därför att hon en gång i sin ungdom låtit fördriva sitt foster. Mot hennes jämmer förbleknar den, som jag från nästa patient får höra, över att hon är på väg att få ett barn, som hon icke önskar."

Stilfulla, moderna Möbler

Billiga priser. Kredit ordnas.
Möbler tillverkas efter ritning.

Axel Bolinders Eftr.

G:la Brogatan 19, Stockholm.

DRICK PORLA
vatten

Det viktigaste, när det gäller att bekämpa fosterfördrivningarna, är att i görligaste mån minska behovet därav genom sociala och andra åtgärder.

Vad beträffar statsrådet Schlyters reformförslag, torde väl alla vara ense om de etiska och eugeniska skälens bärkraft. De sociala skälen däremot kunna diskuteras. Det synes mig t. ex. vara samhället ovärdigt att inte ha något bättre att tillgå än fosterfördrivning, när det gäller att avhjälpa ekonomisk nöd i en barnrik familj. Äro däremot förhållandena sådana i nyssnämnda fall, att man har anledning antaga, att kvinnan kroppsligen eller andligen ej skulle stå ut med en ny barnsbörd, ligger det nära till hands att räkna med medicinska indikationer. Dessa falla som bekant utanför lagen. Blev det praxis bland läkarna, att utvidgade medicinska indikationer finge gälla som skäl för fosterfördrivning (ev. i tvivelaktiga fall efter medicinalstyrelsens hörande), tror jag, att mycket kunde vinnas på den vägen. Kan fosterfördrivning motiveras med omsorgen om kvinnans hälsa, kommer hela frågan i ett annat hållbarare sammanhang.

Till de svåra nödlägena, som böra avhjälpas genom fosterfördrivning, kan enligt statsrådet Schlyters förslag räknas även "den familjekatastrof, som väntar, när sjömannen kommer hem från en lång resa och finner sin hustru i grossess". Då det i samma förslag heter, att "icke varje frukt av otrohet i äktenskapet bör avlägsnas", frågar man sig, när så skall få ske. Svaret lyder: "De som ha att bedöma fallet få söka samvetsgrant väga, vilken olycka, som är störst, fostrets bortskaffande eller ödeläggelsen av två lyckliga männi-

skors hela återstående liv som följd av ett tillfälligt s. k. felsteg." Jag får ärligen bekänna, att jag inte kan förstå, hur den hustru skall kunna känna sig lycklig, som först ställt till med ett barn med en annan man än sin lagvigde och sedan låtit göra fosterfördrivning, samt lämnat mannen i okunnighet om alltsammans. Mannen kan kanske däremot åtminstone till en tid känna sig lycklig beroende på ovetenhet. Men förhållandet mellan makarna, som ju i verkligheten redan är skevt, kommer nog förr eller senare även att visa sig så; detta sakförhållande torde inte fosterfördrivningen kunna råda bot på. Det kan endast förlåtande kärlek.

I viss mån kan man säga, att alla ogifta kvinnor, som vänta barn, äro i nöd av ett eller annat slag. Men som ju inte alla sådana kvinnor skulle få tillstånd till fosterfördrivning, blir det en högst vansklighet, ja, nästan skrämmande uppgift de två läkarna få, som skola avgöra, om nöden är tillräckligt stor. Fara värt är också, att de läkare, som mindre noggrant sätta sig in i saken och därför äro mest medgörliga, bli de mest eftersökta.

En nackdel, om det finns laglig rätt till fosterfördrivning på sociala skäl, är ock, att det blir svårare för läkaren än vad det nu är att kunna förstå kvinnan att avstå därifrån.

För mig ligger det något motbudande i, att man skall behöva bekämpa sociala företeelser på bekostnad i vissa fall av hälsa och liv. Man skulle önska, att andra åtgärder kunde vidtagas. Man får ett djupt intryck av de mörka sidorna i vår s. k. civilisation.

Rut Grubb.

S:t Ansgarsboden,

Malmskillnadsgatan 7, Stockholm C.
Postgiro 56537. — Telefon 10 96 92.
Beställn. mottagas. Postorder ombesörjes.
Bästa inköpskälla för kristlig konst i
alla utföranden.

H. FORSMANS S
BEGRAVNINGSBYRÅ
46 DALAGATAN 46
Telefon 311278
Ombesörjer allt vid dödsfall
Låga priser.
Besök i hemmen efter telefonanmälan.

Statsrådet Schlyter.

(Forts. fr. sid. 31.)

de då befinna sig, önskat få havandeskapet avbrutet, men om de lyckats övervinna denna frestelse fått en helt förändrad syn på saken längre fram, när moderskänslorna vaknat, och då tackat Gud att de träffat rådgivare som förmått dem att avstå från sitt uppsåt. Läkaren skall tala om för förstföderskan, att abortoperationen ingalunda är riskfri, att om den genomföres utan annat men för kvinnan det dock förekommer att hon blir steril för sitt återstående liv, och att de kvinnor äro många som genom hela livet bittert fått ångra det dyra pris de sålunda fått betala för sitt havandeskaps avbrytande."

Statsrådet Schlyter nämnde till sist, att han delade den mening som uttalats i ett utlåtande från en kvinnoorganisation, att uppfattningen om avbrytande av havandeskap såsom en ofysiologisk handling icke genom några lagbestämmelser borde avtrubbas i allmänna medvetandet. I samma utlåtande gjordes emellertid gällande att ett dylikt avtrubbande skulle äga rum, om havandeskaps avbrytande i lag angäves såsom under vissa förhållanden tillåtet. I stället förordades straffrihet för den aborterande kvinnan och rätt för läkare med viss kompetens att utföra abort utan att vara bunden av några i lag fastställda indikationer.

— Jag har redan i Oslo uttalat sympati för kravet på straffrihet för kvinnan, yttrade herr Schlyter, men jag ser icke bättre än att ett överlämnande av aborterandet åt läkarnas fria skön måste verka mera avtrubbande på den allmänna reaktionen mot avbrytande av havandeskap, än om läkarens rätt att företaga abort

Aktuella motioner.

FÖRSLAG OM UTREDNING beträffande en positiv befolkningspolitik ha framlagts av såväl högerpartiet och nationella gruppen som folkpartiet genom motioner i båda kamrarna.

Högermotionärerna

vilja ha till stånd en stor utredning, företagen av en fåtalig kommission, som bör stå i nära kontakt med representanter för praktisk och teoretisk sakkunskap på olika områden såsom läkare, präster, uppfostrare av ungdomen, företrädare för olika grupper av ungdomsrörelser och

begränsas till vissa fall, däribland det av kommittén föreslagna, att "barnets tillkomst skulle försätta kvinnan i svårt nödläge eller eljest för hennes välfärd medföra allvarlig fara, som finnes icke kunna avvärjas på annat sätt". Man tycker att det skulle vara ett stöd för läkaren att, när abort begäres i oträngt mål, kunna hänvisa till att hans befogenhet är i lag strängt begränsad. Andra skäl kunna åberopas för det av "Svenska kvinnors vänsterförbund" framförda kravet på strykning ur lagen av den citerade, s. k. sociala indikationen och avgörandets överlämnande åt läkarnas goda omdöme, men knappast det skälet att den legala begränsningen av läkarens befogenhet är ägnad att avtrubba uppfattningen av abortus provocatus såsom en ofysiologisk handling, slutade herr Schlyter.

LIPTONS THE

är bäst

kvinnosammanslutningar, personer, som syssla med egnahems- och bostadspolitik i stad och på land, representanter för landsdelar och yrkesgrupper med olika nativitet, social-ekonomier m. fl. För ändamålet föreslås ett anslag på 25.000 kr.

De önskemål, som motionärerna ställa upp mot den numera allmänt kända mörka bakgrunden av landets sjunkande födelsesiffror, gå ut på lättnader i de barnförsörjande medborgarnas villkor, först och främst skattelättnader, bl. a. ökade barnavdrag och slopande av sambeskattnings av äkta makar. Man önskar främja de unga äktenskapen och få till stånd ökad moderskapshjälp och vidgad social omvårdnad om mödrarna, varjämte även bostadsfrågan toges upp i motionerna liksom önskvärdheten av undervisning om släktlivet samt av obligatorisk undervisning i husligt arbete och i barnavård. Vad de gifta förvärvsarbetande kvinnorna beträffar, heter det i en av motionerna, att "frågan icke löses genom restriktiva bestämmelser i avseende å gift kvinnas rätt till förvärvsarbete utanför hemmet. Snarare lär kunna ifrågasättas, om icke huvudsyftet bättre främjas genom att bereda självförsörjande kvinnor tryggare anställningsförhållanden."

Folkpartiets motioner

i båda kamrarna gå likaledes ut på en allsidig utredning av vårt lands befolkningsfråga, berörande orsakerna till nedgången i nativiteten och förutsättningarna för en på ekonomiska och sociala motiv grundad konsekvent befolkningspolitik. Främst bör klarläggas, hur en lämplig upplysnings- och propagandaverksamhet bör anordnas. Vidare bör undersö-

Samhällets moderskapshjälp,

ett viktigt led i den aktuella befolkningsfrågan, har blivit föremål för en motion i Andra kammaren, väckt av fyra kvinnliga riksdagsledamöter, fruar Olivia Nordgren, Agda Östlund, Ruth Gustafson och Vira Eklund.

Motionärerna framhålla, att även om understödet är uppskattat — sedan den 1 juli 1933 till den 1 okt. 1934 ha omkring 26.000 barnaföderskor kommit i åtnjutande av understödet — kan det ej bestridas, att det är ytterst knappt tilltaget. För en fullständigt meddellös barnaföderska har det statliga bidraget — i regel utgår det med 2 kr. — ingen betydelse. Där måste ändå fattigvården träda hjälpande emellan och förbehåller sig sedan rätten till understödet för sina utlägg. För den sju k f ö r s ä k r a d e barnaföderskan

kas, vilka praktiska möjligheter, som stå till buds för att de ekonomiska uppföringarna för barnens fostran måtte fördelas jämnare än som nu är fallet. Progressiva avdrag för barnen vid beskattningen ifrågasättes, den sociala omvårdnaden om mödrarna bör utbyggas och särskilda pensionstillägg för mödrar med många barn bör övervägas. Vad bostadspolitiken beträffar, framhålles betydelsen av att bostadsproblemet icke inskränkes till en fråga enbart för de ekonomiskt sämst ställda. — I en annan motion, som utlöper från den förra, föreslår folkpartiet anvisande av 450.000 kr. till driftsbidrag vid förlossningsanstalter och 200.000 kr. till byggnadsbidrag för förlossningsanstalter.

Tandläkare

Sture Björnström

Praktik i ESSELTE'S hus
Vasagatan 16—18, IV.

Tid efter överenskommelse 21 35 50.

IDUN

ger Er varje vecka värdefulla tankar, god litteratur, angenäm förströelse och praktiska råd.

Läs IDUN

Alf Johansson:

BOSTADSPROBLEMET.

Skr. i Bostadssociala utredningen, docenten Alf Johansson, redogör här i korthet för utredningens bakgrund och syfte.

BOSTADSSOCIALA UTREDNING-
ens nyligen avgivna förslag till statligt understöd åt bostadsförsörjningen för barnrika familjer har till sin form och inriktning bestämts av den uppfattningen, att det bostadsproblemet för den svenska stadsbefolkningen först och främst är ett trångboddhetsproblem och att trång-

är den ekonomiska hjälpen, 2 kr. pr dag under 42 dagar, i stort sett tillfredsställande. Detsamma torde dock ej kunna sägas om den barnmorskevärd, som enligt sjukkaseförordningen även skall ingå i moderskapshjälpen. Somliga barnaföderskor få bära en del av barnmorskekostnaden själva, varigenom den viktiga efterskötseln av ekonomiska skäl avkortas till det minsta möjliga.

Motionärerna förslå nu, a n t i n g e n att det statliga moderskapsunderstödet höjes till exempelvis lägst 50 kr. eller också, och helst, att understödet kompletteras med fri barnmorskevärd, för vilket ändamål det kräves en önskvärd omorganisation av distriktsbarnmorskeväsendet.

För att få de begärda åtgärderna genomförda föreslås i motiveringen skyndsamt utredning och förslag — åtminstone i vissa delar — förelagt redan 1936 års riksdag.

Docent Alf
Johansson.

boddheten till mycket stor del gäller flerbarnsfamiljerna. Slumproblemet i egentlig bemärkelse kan icke tillmätas samma betydelse här i landet som i vissa andra länder med storstäder av högre ålder. Antalet av kvalitativt undermåliga lägenheter är visserligen ingalunda ringa och frågan om sanering av bostadsbeståndet genom utdömning eller förbättring av enskilda lägenheter samt genom upprensning av äldre tätbebyggda kvarter och stadspartier bör förvisso icke försummas. Trångboddhetens motverkande måste dock ställas som den största och angelägnaste bostadspolitiska uppgiften, vars lösning genom nyanskaffning av ett tillräckligt antal lämpliga familjebostäder i överkomligt prisläge därtill bildar en väsentlig förutsättning för saneringsuppgifternas genomförande.

De av bostadssociala utredningen verkställda statistiska undersökningarna över bostadsförhållandena inom 31 städer och stadsliknande samhällen visa resultat, som ge fullt fog för påståendet, att standarden i fråga om bostadsrymlighet är beklagligt låg. På åtskilliga håll inom de undersökta orterna bo över en tredjedel av alla familjer med barn i lägenhe-

kvalitets **Frukt**
FRUKTCENTRALEN

**Edw. Berggrens
Elevatelier**

David-Bagares gata 9—11 3 tr.,
Stockholm.
Tel.: 10 45 33. Privat 20 55 33.

Teckning. Målning.
Elever mottagas under hela
studieåret.

ter med mer än 2 personenheter pr rumsenhet (vilket exempelvis betyder att i 1 rum och kök bo 2 vuxna och 3 eller flera barn). Särskilt svårartad är trångboddheten för familjer med såväl vuxna som minderåriga barn, av vilka som regel över hälften och på åtskilliga orter ända till tre fjärdedelar äro trångbodda enligt det nämnda kriteriet, som dock är föga anspråksfullt. I England har nyligen av den konservativa regeringen framlagts förslag till en ny bostadslag, som nära nog kriminaliserar trångboddhet, bestämd efter betydligt strängare normer.

Till icke oväsentlig del måste trångboddheten betraktas som självförvälad och sammanhängande med otillfredsställande bostadsvanor. Men till mycket stor del och framför allt i fråga om barnrika familjer beror den på ekonomiskt nödläge. Det förhåller sig dessvärre ofta så att kostnaderna för barnen nedsätter hyresbetalningsförmågan och driver till trångboddhet just under den period av en familjs utveckling, då familjens betydelse som härd för de uppväxande barnens fostran är störst och då risken för skadeverkningar av bostadens otillräcklighet är allvarligast. Det säger en del, att nära en tredjedel av alla barn under 15 år i städerna växa upp i starkt överbefolkade lägenheter, vilket är desto mera betänkligt, som de fysiska och psykiska skadorna av dåliga bostadsförhållanden främst drabba barnen. För den äntligen i det allmänna medvetandet aktualiserade befolkningsfrågan spela givetvis bostadsförhållandena en ytterst viktig roll. Man löser inte befolkningsproblemet med enbart bostadspolitiska åtgärder, men man kan tryggt påstå, att radikalt förbättrade

bostadsförhållanden är en oundgänglig förutsättning för den stegring i fruktsamheten, som kräves för vårt folks fortsatta bestånd.

En analys av de demografiska förändringarna på senare tid ger vid handen, att den nedgång i boendetätetstalen, som bostadsstatistiken redovisar, väsentligen sammanhänger med att familjehushållen blivit genomsnittligen mindre och icke beror på att den typiska familjebostaden blivit större. Den "lösning" av trångboddhetsproblemet, varåt utvecklingen tenderar, består i 0- och 1-barnssystemets fortsatta utbredning, men en sådan lösning kan av befolkningspolitiska skäl icke accepteras.

Såväl hänsynen till de faktiska boendeförhållandena som bostadshygieniska och befolkningspolitiska skäl tala sålunda för de bostadspolitiska åtgärdernas inriktning till förmån för flerbarnsfamiljerna. Bostadssociala utredningens förslag följer konsekvent denna linje. Det kan enklast karakteriseras såsom syftande till en familjevårdande bostadspolitik med huvudintresset knutet till förbättring av de uppväxande barnens bostadsförhållanden.

För detta ändamål föreslås dels lån till statens självkostnadsränta upp till 95 % av fastighetsvärdet (exklusive tomt) i och för nybyggnad eller inköp och förbättring av äldre fastigheter, innehållande lämpliga familjebostäder om minst 2 rum och kök, dels årliga familjebidrag för hyresförbilligande. Organ för byggnadet och fastighetsförvaltningen kunna vara kommunen eller erkänt allmännyttigt bostadsföretag. Ekonomisk medverkan från kommunens sida i form av fri tomt och ansvar för hyresbetalningen förutsättes. I frå-

Mödrar!

Vid sjukdomsfall, resor eller andra tillfällen, då Ni ej själva kunna giva barnen den vård Ni önska, kunna Ni ej ordna för dem på bättre sätt, än sända ut dem till **Fru Kåhres barnpens.** å N:a Lidingsö, hälsobr skogs- och saltsjöluft. 18 min. resa. Inack. på dygn, vecka, mån., år. Moderl. omvård. ex. skött. Oäkämt av K. B. Läkaret. Prospekt. Tel 651201

Tandteknikerelever

mottagas. Gedigen utbildning i modern kautschuk-, guld- och porlinssteknik.

CENTRALLABORATORIET,
Vallingatan 37, Stockholm.

BEFOLKNINGSKRISEN.

Dagens aktuellaste problem belyses här ur olika synvinklar av med. dr Andrea Andreen Svedberg och kansli-rådet G. H. von Koch. — Referat av riksdagsmotioner i ämnet återfinnas på annan plats i detta nummer.

Med. dr Andrea Andreen Svedberg: — "I modern t'ld har be-folkningsfrågan bli-vit en kvinnofråga.."

I DET PROGRAM FÖR FRISIN-nade Kvinnors Riksförbund, som antogs år 1923 handlade punkt I om "Befolkningen och dess livsvillkor". Den började med ett uttalande om be-folkningspolitiken: "Grunden för all samhällsvård är en målmedveten be-folkningspolitik, som tar sikte på en kvalitativ förbättring av folkstoc-ken." I fortsättningen yrkades på förbättrad omvårdnad av barnaföder-skor, spädbarn och barn såväl före som under skolåldern samt på män-niskovärdiga och tillräckliga hem för alla människor. Förbundet och dess arvtagare, Svenska Kvinnors Vän-sterförbund, har genom åren fasthål-lit vid och utvecklat sin program-punkt rörande befolkningsfrågan. Samtliga politiska partier ha däremot

tills nu avstått från att ta ståndpunkt i denna ett folks livsfråga framför andra. I stället har man direkt fört en politik, som gynnat uppkomsten av nuvarande kritiska situation, t. ex. genom dubbelbeskattning av äkta ma-kar och genom bristande intresse för barnaföderskors ekonomiska svårig-heter eller för gifta kvinnors behov av förvärvsarbete.

Nationalekonomer började redan för flera år sedan att tala om våra sjunkande födelsesiffror och deras framtida följder, men i stort sett för döva öron. Och så kom hösten 1934, och befolkningsfrågan stod plötsligt i vår mitt som ett ofrånkomligt fak-tum av dominerande intresse. Utan tvivel har Alva och Gunnar Myrdals bok varit epokgörande och oerhört

ga om statsunderstödet form inne-bär förslaget en väsentlig nyhet däri, att hyresförbilligandet föreslås diffe-rentierat efter barnantal. Familj med 3 barn skulle erhålla 30 % hyresav-drag, familj med 4 barn 40 % och fa-milj med 5 eller flera barn 50 % av-drag. Härigenom erhålles en smidi-gare anpassning efter de verkliga be-hoven än som är möjligt vid enhetlig hyressättning. I detta avseende inne-bär förslaget ett tillgodogörande av de allmänna erfarenheter som gjorts i efterkrigstidens europeiska bostads-politik. Det är nämligen en nästan allmängiltig erfarenhet, att den social-

politiska hjälpeffekten förringas och att hjälpen icke kommer de familjer till godo, som bäst behöva den, om hänsyn icke tages till olika familjers olika och i tiden växlande behov. Det vore oklokt att här i landet upprepa de misstag, varpå bostadspolitiken i andra länder ge en rik provkarta. Dif-ferentiering efter barnantal innebär dels en enkel och lätt genomförbar princip, dels utgör den i stort sett en god anpassning till den verkliga hy-resbetalningsförmågan hos olika fa-miljehushåll inom de mindre bemed-lade folklagren.

Alf Johansson.

Sörmans Thé

uppskattas av alla fin-smakare.

**Endast en kvalitet.
Den bästa**

1/4 kg. blyförpackningar
Kr. 4.—.

Sörmans

vid Stureplan
STOCKHOLM

värdefull; den ger ju både ett förstklassigt diskussionsunderlag och en rad briljanta uppslag till positiva åtgärder. Men säkerligen tyder det från alla håll ögonblickligt och samstämmigt framsprungna intresset också på att tiden är mogen och det psykologiska ögonblicket inne — vad nu sådant beror på!

Befolkningsmotionerna vid årets riksdag är redan ett värtaligt vittnesbörd om att allt har blivit nytt. Plötsligt begär högern, nationella gruppen och folkpartiet med rörande enighet sådant som vi kvinnor ohörda bönfallit om i åratal. Högern begär ökat moderskapsunderstöd, bättre för- och eftervård vid barnbörd och bättre barnbördsvård. Man talar om önskvärdheten av att självförsörjande kvinnor får tryggare anställningsförhållanden. Man yrkar på undervisning i sexualhygien i folkskolan. Ännu längre går nationella gruppen, som talar om att "målet bör vara, att i stor utsträckning minska kostnader för uppfödande av barn och detta i alla klasser och samhällsskikt". Här begär man hyresbidrag åt barnrika familjer, utvidgad skolspisning, rationell skolläkarvård. Man vill "höja moderskapsvärdet i det allmänna medvetandet". Och folkpartiet slutligen deklarerar att "man ej bör rygga tillbaka för radikala sociala reformer, om det finns grundad anledning vänta att de skola i väsentlig mån höja fruktsamheten och bidra till att förbättra förutsättningarna för barnens utveckling och fostran till goda medborgare".

Befolkningsfrågans dagspolitiska läge är naturligen ytterst intressant och betydelsefull för oss kvinnor. Det ligger i sakens natur, att befolkningsfrågan i viss utsträckning är

G. H. von Koch:

Mor och barn. Ett ord i befolkningsfrågan.

DET ÄR INTE OFTA SOM EN stor fråga lagt så beslag på svenska folkets uppmärksamhet, som i dessa dagar befolkningsfrågan gjort. Ehuru våra statistiker under åratal pekat på varthän utvecklingen går, fordrades det några särskilda händelser för att allmänhetens intresse skulle väckas. Först kommo seminariersakkunniga, stödda på prof. Linders

en kvinnofråga. Skon som klämmer sitter på kvinnofot. Det kan inte bortresoneras även om de ekonomiska svårigheterna drabba båda könen. Kvinnor inser därför i regel bättre än män vikten av samhällseliga åtgärder till underlättande av moderskap till hjälp för barnaföderskor och till främjande av barns hälsa. Just nu är svenska mäns ögon öppna för dessa frågor — det gäller att begagna det gynnsamma ögonblicket. I modern tid har befolkningsfrågan blivit en kvinnofråga i än högre grad än förr varit fallet. Kvinnor har lärt sig att de inte behöver föda barn, om deras livsvillkor är sådana att det synes dem omöjligt eller svårt. Detta innebär att vår tids kvinnor har stor makt när befolkningsfrågan är brännande — men också ett stort ansvar. Alla kvinnor behöver hjälpas åt att bära ansvaret, inte bara de som kan aktivt bidra till folkökningen utan även de äldre, i trots av att en ung författarinna härom dagen uttalade sig med ett visst förakt om deras intresse för saken.

Andrea Andreen-Svedberg.

Föreningen Handarbetets Vänner

Stiftad 1874

Möbelyger, mattor, gardiner och broderier. Renoveringar. Stolor för utbildande av vävlärlarinnor och textila konsthantverkare

Stureplan 2, Stockholm, tel. 60 48 63

Franska snörlivssömmeriet,

(Grundat 1883) Artillerigat. 48, 1 tr.
Tel. 60 73 57. Rekommenderar våra välk. mod. Vörd. Fru **H. Moé**, Inh.

Kanslirådet G. H. von Koch: "— Vad svenska folket i detta nu önskar är först och främst upplysning . . ."

auktoritet, och förespådde en begynnande avfolkning i skolorna. Medan i Sverige intill kriget föddes betydligt över 130.000 barn årligen, beräknades att åren 1941—45 skulle födas allenast 60.000 och 5 år senare knappast 50.000. Så fick man till jullektyr makarna Myrdals bok, som visserligen väckt stark kritik i avseende på myllret av reformförslag, men som hade den stora förtjänsten att med ungdomlig entusiasm underkänna 80-talets radikala befolkningsuppfattning såsom "numer varande steril och meningslös". Med ens glömde man bort att prata om vardagslivets små spörsmål och koncentrerade sig på den stora frågan om vårt folks tillvaro i framtiden.

Nästan lika stor uppmärksamhet väckte senare högerpartiets stora motion i befolkningsfrågan, vilken nu för första gången fördes fram i realpolitiken. Och som ett bevis på att det verkligen finns ett samband mellan folktillväxt och sociala reformer kom så regeringens proposition om billiga bostäder för barnrika familjer.

Det ser verkligen ut, som om olika riktningar av vårt folk skulle enas

i en sund optimism i befolkningsfrågan genom att göra en stor insats för framtidens Sverige. Visserligen sticker pessimismen upp sitt huvud i form av underliga lagförslag om abort och preventivmedelsförsäljning, men det förefaller, som om man nu vill skjuta dem åt sidan för andra planer.

Vad svenska folket i detta nu önskar är först och främst upplysning om vartåt utvecklingen i befolkningsavseende pekar. De flesta ha ingen uppfattning härom på grund av frågans invecklade beskaffenhet. Inga jeremiader om vårt folk utdöende, inga fraser om svenskarnas outhärlighet i världsutvecklingen, äro nu av nöden, men däremot kräves en klar, tendensfri redogörelse för vårt lands framtid ur befolkningsynpunkt, och denna måste spridas till varje familj i landet. Om verkligen vårt folk hotas av faran att dö ut, bör det väl ges besked här om i god tid! Hand i hand härmed bör givetvis upplysningen lämnas om de närmaste årens antagliga sociala förhållanden, t. ex. att den rådande arbetslösheten är en konjunkturföreteelse och att mycket snart påfrestningen å arbetsmarknaden kommer att upphöra.

Vad man därefter har behov av är en allmän diskussion om vad som skall göras mot den fara som onekligen hotar oss. Det finns ingen gren i svenskt samhällsliv, som ej har intresse av detta spörsmål: handel och näringar likasåväl som konst och vetenskap, skolor, försörjning och försvar äro i lika mån berörda därav. Och alla böra få uttala sig.

Vad jag här i några få ord vill peka på, därtill uppmädat av redaktionen, är det problem, som rubriken anger. Att modern skall ha hjälp

Hultafors Fysikalisk-Dietisk-Kuranstalt 1,000 fot över havet

Behandling av *reumatiska* åkommor, *nervsjukdomar*, *mag- och tarmlidanden* samt andra *kroniska* sjukdomar. Alla moderna badformer, elektricitetsbehandling och massage. *Individuell diet*. Vegetarisk och blandad kost. Helpension. Begär utförligt prospect. Moderata priser. Inga dricksp. *Överläkare: D: E. Garby* Postad. Hultafors. Tel. Borås 695, Rävlanda 68, Hultafors 16. *Under samma regim: Nyhyttans* Badanst. Järnboås, öppen hela året, Ekebyholms Badanst. Rimbo, öpp. sommarm., Sthlms Fysik. Kuranst. Humlegårdsg. 18.

vid förlossningen är ju fastslaget sedan lång tid tillbaka hos oss, men dels kräves särskild omvårdnad såväl före som efter barnsörden, dels föredraga mödrarna numer vård å goda och billiga förlossningshem, där enskilt förvärvsbegär är avkoppat, varjämte behov föreligger, särskilt å landsbygden, av vilohem, där fattiga mödrar kunna vila sig, medan hemsystrar taga vård om familjen. Krigsländerna ha under de senaste årtiondena gjort stora framsteg på detta område. Hos oss föreligger förslag till en fullständig omorganisation, och den bör givetvis snarast genomföras. Moderskaphjälp har nyligen tillkommit, men den har visat sig otillräcklig och måste utvidgas. För ett mycket stort antal mödrar föreligger behov av sådana anordningar, som kunna stödja barnens vård i hemmet, t. ex. barnkrubbor, barnavårdscentraler, barnavärn, barnträdgårdar m. m. Vi ha många utmärkta sådana anordningar men äro dock i stort sett efter våra grannländer på detta område. Vid utvidgningen härav kan man troligen bygga på enskilt initiativ men måste räkna med stöd från det allmänna.

Vill man, att familjerna allmänt skola sätta minst 3 barn i världen i stället för 1 à 2, som nu är så vanligt, framförallt i städerna, måste man emellertid vidtaga mera långtgående åtgärder. I de flesta familjer önskar man väl "efterföljare", men man vågar ej av kostnadsskäl gå så långt man helst ville. Arbetslöshetens spöke skymtar i fjärran. "Ha vi haft det besvärligt, så skola åtminstone våra barn skyddas för liknande svårigheter", så resonerar man och är därvid framme

vid barnbegränsningen. Hur annorlunda vore det ej, om en väsentlig del av kostnaden för barnens vård och fostran avlyftades på andra, främst dem, som ha inga eller få barn! Barnbidrag i en eller annan form torde höra till önskemålen, och detsamma gäller om en barnförsäkring, som föräldrarna med statens bidrag skulle få taga för att minska risken vid faders eller moders frånfalle, sjukdom eller invaliditet.

Genom anordningar av liknande slag skulle antagligen många ansvarskännande föräldrar betrakta denna fråga på ett annat sätt än förut. Och kunde man ytterligare tillgodose de krav, som de barnrika familjerna — såväl i städer som på landsbygden — ha rätt att ställa på sina bostäder, så förefunnes åtminstone förutsättningarna för att en annan uppfattning om vår befolkningsfråga så småningom skulle växa fram. Att denna fråga även har en etisk och moralisk sida må här blott i förbigående erinras om och att man ej bör glömma bort ungdomen när det gäller att föra fram nya tankar på detta område. Ungdomen i skolåldern torde ha en strängare livsföring än den som kännetecknade efterkrigstiden och dess uppfattning måste väl tillmätas stor betydelse.

Huru dessa reformplaner skulle kunna genomföras och vad de skulle kosta, är här ej tillfälle att diskutera. Vad som är viktigt att utrona är, om dessa eller liknande åtgärder kunna vara ägnade att främja det syfte, som väl de flesta numer anse vara det viktigaste för vårt folk, nämligen att förhindra den hotande nedgången av vår folkmängd.

G. H. VON KOCH.

"Många bäckar små göra en stor å."

INSÄTT EDRA BESPARINGAR I Stockholms Stads Sparbank Stiftad år 1821

KONTOR: Fredsgatan 9, Hornsgatan 60, Odengatan 65, Folkungagatan 68, Fleminggatan 34 och Sibillegatan 8, öppna ½10—3 samt ½6—7, lördagar kl. 2 e. m.

Lat hand gör fattig.

Idog hand gör rik.

Kvinnliga statstjänstemäns familjepensionering.

Till riksdagens båda kamrar har avlämnats en motion av hrr Löfgren och Sam Larsson i 1:a och hr Arne-mark i 2:dra om att pension till barn efter avlidne kvinnlig statstjänsteman skall utgå med lika stort belopp, som till barn efter manlig befattningshavare i samma tjänsteställning. I en annan motion i riksdagens båda kamrar av resp. hr Löfgren samt fru Eklund och fröken Wellin begäres att kvinnlig tjänsteman, som avgår före pensioneringen, skall få skälig valuta för inbetalda avgifter. Aktuarien Hedvig Dernby, ordf. i fören. Kvinnor i statens tjänst, klarlägger här nedan motionernas motivering och innebörd.

ENLIGT GÄLLANDE BESTÄM-melse erlägger kvinnlig befattningshavare samma familjepensionsavgifter som manlig, men kvinnornas avgifter fonderas av statsverket, medan manlig tjänstemans avgifter ingå till den änke- och pupillkassa, vari han måste vara delägare. Som vederlag mot kvinnornas familjepensionsavgifter ombesörjer staten deras pupillpensionering på enahanda grunder, som gälla för de manliga tjänstemännen. Det har emellertid visat sig, att statskontoret icke ansett ifrågavarande bestämmelse innebära förpliktelse för staten att utbetala det procentuella tillägg å 10 proc., som Civilstatens änke- och pupillkassa utbetalar å pensionen till manlig tjänstemans efterlevande. Detta är så mycket märkligare, som de fonder, som bildats av kvinnornas familjepensionsavgifter, uppgå till oproportionerligt stora belopp, sammanlagt c:a 6 miljoner kronor, och barnpensioner utgå i mycket liten omfattning, c:a 9.000 kronor om året. Statens åtagande att fullgöra kvinnornas barnpensionering är sålunda en enastående god affär för statsverket, men det oaktat kan staten icke sträcka sig lika långt som Civil-

statens änke- och pupillkassa beträffande pensionernas belopp.

Statskontorets beslut har överklagats i Regeringsrätten. Regeringsrätten har förklarar sig icke kunna vidtaga någon ändring i beslutet, då enligt gällande kungörelse statskontoret icke kan åläggas utbetala ifrågavarande tillägg. Återstår därför endast att försöka få kungörelsen ändrad.

*

Även med avseende på möjligheten att återfå till familjepensioneringen erlagda avgifter äro kvinnliga tjänstemän sämre ställda än de manliga, synbarligen på den grund, att staten tagit hand om kvinnornas avgifter. Till manlig tjänsteman, som tillhör Civilstatens änke- och pupillkassa, sker viss återbetalning av till kassan erlagda avgifter, när tjänstemannen avgår ur statens tjänst utan att vara pensionsberättigad. Till kvinnlig tjänsteman, som slutar, t. ex. på grund av giftermål, sker icke någon liknande återbetalning. Det är återigen de oklara bestämmelserna, som göra det möjligt för staten att utan hänsyn till vad som tillämpas för manliga tjänstemän behålla, vad den en gång fått i sin ägo.

I en riksdagsmotion begäres nu att gällande kungörelse skall förtydligas på sådant sätt, att kvinnlig tjänsteman, som avgår före pensioneringen, skall få skälig valuta för de inbetalade familjepensionsavgifterna antingen genom återbetalning vid avgången eller ev. på annat sätt.

Den kungl. kungörelse, som innehåller bestämmelserna ang. de kvinnliga befattningshavarnas pupillpensionering, utfärdades år 1925, och avsågs att bli endast provisorisk, då man väntade sig, att ett definitivt ordnande av de kvinnliga tjänstemännens familjepensionering, med det snaraste skulle komma till stånd. Därefter har snart 10 år förflutit och alltjämt gälla de provisoriska bestämmelserna, vilka på intet sätt gi-

S O M M A R K U R S

vid

Fredrika-Bremer-Förbundets skola för kvinnlig yrkesutbildning

Norrandsgatan 20, Stockholm. Tel. 21 23 99

Fortbildningskurs för lärarinnor i sömnad anordnas sommaren 1935 d. 17/6—27/7. Arbetstid 42 timmar pr vecka. Kursavgift kr. 75:—. Prospekt erhålles. Anmälan före 15 maj.

Tandläkare

Gustav Rosenberg

Regeringsgat. 9, V. Tel. 21 02 05

Henkels Kallluftpermanent med originaloljor ●

i: STA KLASS UTFÖRANDE. LÅGSTA PRISER.

Helga Nilssons Damfrisering

11 Skepparegatan n. b., STOCKHOLM. Tel. 62 08 56.

Kemisk tvätt

Kostymer, Klänningar, Överrockar,
Kappor, Pälsar, Pälsverk o. Mattor.

STRÖMBERGS

Hamnbrogatan 1, Kristinehamn. Tel. 1341

Färgning för hemslöjd

o. industri, Garner, Tyger alla slag

STRÖMBERGS

Hamnbrogatan 1, Kristinehamn. Tel. 1341

arkivforskning

all slags

om släkter och egendomar

Maskinskrivning

Svenska Arkivbyrå

Anton Olsson, Linnég. 48 B.

Tel. 60 74 53 Stockholm

Ö N N E S T A D S

Kvinnliga Trädgårdsskola

Statsunderstödd, 7 mån., börjar omkr. 20 mars. Praktisk o. teoretisk undervisn. av kvinnlig lärare. Skolträdgårdsområdet c:a 6 tld. med fruktträd, köks- o. prydnadsväxter, drivbänkar. Dessutom finnes handelsträdgård, 14 tld., med kall- och varmväxthus och under särskild trädgårdsmästare. — Låga omkostnader. Stipendier åt obemedlade. Prospekt kostnadsfritt från rektor M. Feuk,

ÖNNESTAD. Tel. 4.

Hur ser Ert linne ut?

Ni tvättar väl med VERSALE, det enda tvättpulver i sitt slag, som efter 8 månaders officiella prov åsatts husmoderföreningarnas garantimärke. Helt svenskt fabrikat och svensk firma.

VERSALEFABRIKEN, Stockholm.

SALON ELISA.

Valhallavägen 145. Tel. 62 93 84.

Välsorterad parfymaffär. In- och utländska parfym, eau de cologne, puder, crèmer m. m. Sjukvårds- och babyartiklar, bijouterier, blommor från Emelie Åquist. Hygieniska behandlingar. Handskvtvätt emottages.

Kvinnorna i Stockholm och förvärvsarbetet.

Efterföljande undersökning, som kommer att inflyta i ett par följande nummer av Hertha, har utförts av fil. kand. Karin Bergman i samarbete med docenten Karin Kock och med anslag ur bankdirektör J. H. Palmes fond för ekonomisk upplysning och ekonomisk forskning. Materialet har hämtats ur de av Statistiska Centralbyrån utarbetade tabellerna rörande 1930 års folkräkning och tillstånd till publicerandet har välvilligt lämnats av Statistiska centralbyråns chef. Siffrorna för 1930 få betraktas som preliminära.

I.

Frågan om de gifta kvinnornas arbete har under det senaste decenniet varit en av de mest omdebatterade kvinnofrågorna. Orsaken härtill har varit den starka ökning i de gifta kvinnornas förvärvsarbete utanför hemmet, som man erfarenhetsmässigt kunnat konstatera. Hela diskussionen har emellertid blivit lidande på att man ej haft något statistiskt underlag för densamma. De senaste tillgängliga uppgifterna datera sig från 1920 års folkräkning, frånsett vissa specialundersökningar rörande förhållanden inom enstaka näringsgrenar, och med den omvälv-

va tjänstemännens skälig valuta för de erlagda pensionsavgifterna utan i verkligheten till huvudsaklig del innebära, att kvinnliga befattningshavare vidkännas löneavdrag, som staten tillsvidare fonderar.

HEDVIG DERBY.

ning, som ägt rum på detta område, äro dessa siffror alltför antikverade för den aktuella situationen. Det måste dock från början sägas ifrån, att den rent principiella inställning till den gifta kvinnans rätt att välja sitt arbetsområde som den svenska kvinnorörelsen alltid intagit ej påverkas av vad statistiken kan visa i den ena eller andra riktningen. Men då man vill bedöma återverkningarna av utvecklingen på skilda områden, är det ett stort handicap att ej ha färskare siffror att tillgå.

Folkräkningsmaterialet för år 1930 är ännu ej fullständigt bearbetat, men när det föreligger i färdigt skick, torde det komma att ge en intressant belysning av detta problem. Än så länge kunna endast brottstycken av det stora materialet tagas upp till behandling, och vi måste vara tacksamma för dem som givit oss möjligheter att på förhand taga del därav. Det är Stockholm, som i första hand blivit föremål för en undersökning, och i denna artikel skall bakgrunden tecknas till kvinnornas ställning som yrkesarbetande i huvudstaden. I efterföljande artiklar, som komma att publiceras, så snart materialet blir tillgängligt, skola vi tränga djupare in i problemet.

Först vilja vi lämna några allmänna uppgifter rörande kvinnornas antal, åldersfördelning m. m. Det är ju ett känt förhållande, att kvinnornas antal i vårt land är större än männens, men det kanske ej är lika bekant, att kvinnornas övertalighet kontinuerligt minskas. I början av 1800-talet — år 1810 — fanns det 1.099 kvinnor på 1.000 män; vid senaste sekelskifte utgjorde kvinnorna 1.049, år 1930 1.033 och 1933 1.025. Detta är den lägsta siffra som redovisats, sedan den svenska befolkningsstati-

ANDERSSONS

Damfrisering

Centralbadet, Stockholm.

REKOMMENDERAS.

Elegant. Förstklassig.

Johanna Brunssons Vävskola
STOCKHOLM

Affärstid 9-6. - Tel. 20.0437. - 11 3363

Utbildar Vävlarinnor o. Yrkesutövare. Kurser i Hembävning Försäljer mattor i flossa, rya, röllakan, rosengång. Möbiltyger, Gardiner, Vepor, Klädningsstyger m. m. av egen tillverkning. Vävgarner. Vävstolar och Vävstolstillbehör, SKOLA och FÖRSÄLJNING: Kungsgat. 70 (hörn av Vasag.), 2 tr. Stockholm. Grund. 1873. Inneh. Alma Jacobson.

stiken började, men vi ha ingen anledning antaga, att det skall sluta vid denna punkt. År 1931 beräknade professor Sven Wicksell, att jämvikt mellan könen skulle uppnås på 1950-talet, varefter vi skulle komma in i en period av övertalighet för männen.

Förhållandet mellan kvinnor och män är emellertid ej detsamma på landet som i städerna. Nedgången i kvinnornas relativa antal har varit betydligt snabbare på landsbygden än i landet i dess helhet. 1910 fanns det på landsbygden 1.010 kvinnor på 1.000 män och 1933 endast 961. För städernas vidkommande har tendensen ej varit lika enhetlig. Kvinnornas relativa antal var nämligen där 1.168 år 1933, nästan exakt samma siffra som år 1910: 1.166. Orsaken till kvinnornas stora övertalighet i städerna är att söka i det förhållandet, att de näringsgrenar, som speciellt dragit till sig den kvinnliga arbetskraften, såsom vissa typiskt "kvinnliga" industrier samt handel och allmän tjänst, äro stadsnäringar. Även i fråga om det husliga arbetet ge städerna större möjligheter till avlönade platser. Inströmningen till städerna har därför varit starkare för kvinnorna än för männen och detta gäller särskilt för de yngre åldrarna. Icke minst framträder detta som karaktäristiskt för Stockholm.

Av de 502.213 personer som utgjorde Stockholms befolkning år 1930, voro 278.371 kvinnor. Detta betyder, att det fanns 1.243 kvinnor på 1.000 män. År 1900 var motsvarande siffra endast 1.192, och vi ha sålunda haft en rakt motsatt utveckling i huvudstaden mot i landet i dess helhet. Inflyttningens betydelse för detta förhållande framgår av att, om man bortser från åldrarna över 60 år, kvinnornas övertalighet är störst i

åldern 20—30 år, inom vilken det år 1930 fanns icke mindre än 1.338 kvinnor på 1.000 män. Medan för hela landet männen äro övertaliga ända upp till 25 år, börjar kvinnornas övertalighet i Stockholm redan i åldrarna 15—20 år.

Medan hela Stockholms befolkning ökade under tioårsperioden 1920—1930 med icke mindre än 20 %, har barnantalet, d. v. s. barn under 15 år, gått ned från 84.125 till 76.631 eller med 9 %. Från att ha utgjort 20 % av befolkningen år 1920, minskades barnens antal härigenom till endast 15 % (25 % för hela landet). Det relativt låga barnantalet i Stockholm sammanhänger delvis med det relativt stora antalet ogifta kvinnor i Stockholm. Den låga siffran är dock anmärkningsvärd, enär antalet gifta kvinnor i åldern 15—49 år stigit med icke mindre än 38 % sedan 1920, d. v. s. avsevärt starkare än det totala antalet kvinnor i denna åldersgrupp. År 1920 kommo 603 barn på 1.000 kvinnor i dessa åldrar; år 1930 endast 432. Denna omständighet är av utomordentlig betydelse för kvinnornas arbete i och utanför hemmen.

I det efterföljande skola vi koncentrera oss till de vuxna kvinnorna i Stockholm, d. v. s. de kvinnor som fyllt 15 år. Som redan nämnts, är antalet ogifta kvinnor i huvudstaden relativt stort, 1930 jämt hälften av alla vuxna kvinnor, medan de för landet i dess helhet endast utgjorde 42 %. Sedan år 1920 har emellertid antalet gifta kvinnor ökats relativt mer än de ogifta och det uppgick 1930 till 39 %. De återstående 11 % bestodo av fränskilda hustrur och änkor.

Följande tabell visar, hur Stockholms vuxna kvinnor fördela sig efter civilstånd och familjeställning.

F. V. O:s Slöjdavdelning

Sveavägen 40, Stockholm — Tel. 20 88 18.

SJUKSKÖTERSKEUTRUSTNINGAR,

GOSS- och BARNKLÄDER

MOTTAGER BESTÄLLNINGAR

"Hjälp genom självhjälp."

Eder kappa, dräkt, complé

sys av skicklig skräddare under garanti, 30—40 kr. Renoveringar — moderniseringar. Fina ref. Beställ tid. 32 32 05.

*Kvinnor över 15 år fördelade efter
civilstånd och familjeställning.*

	1920	i % av total- antalet	1930	i % av total- antalet	Ökning i %
Ogifta	99.701	53	119.348	50	20
Gifta	68 870	36	93.941	39	36
Förut gifta	21 811	11	27 576	11	26
Summa	190.382	100	240.865	100	27
Därav:					
Yrkes- arbetande ..	97.421	51	130.232	54	34
Hustrur utan yrke	56.931	30	67.167	28	18
Självständ. yrkeslösa ..	19.528	10	23.560	10	21
Familje- medlemmar .	16.502	9	19.906	8	21

I nästföljande artikel skola vi övergå till att närmare studera tabellens siffror.

(Forts.)

“Kvinden og Samfundet,”

vår uppskattade danska kollega, har i dagarna kunnat se tillbaka på femtio framgångsrika år. Det var nämligen 1885, mitt i en vänsklig brytningstid, som danska kvinnoptionärer startade sitt organ, och sammanslutningen Dansk Kvindesamfund räknade vid den tidpunkten endast 546 medlemmar.

Vårt förbunds danska motsvarighet har haft och har i sin tidning ett utomordentligt språkrör för sina strävanden. Hertha hyllar och hälsar sin femtioåriga kollega, bäraren och spridaren av den danska kvinnorrörelsens fruktbringande idéer!

Den tyska lagen om utomäktenskapliga barn skall enligt tidningen "Deutsches Recht" grundligt revideras, så att i det närmaste full likhet kommer att råda mellan barn födda inom och utom äktenskapet. Därigenom uppfylles en den tyska kvinnorrörelsens strävan från flera år tillbaka.

En klok husmoder använder

metallputsmedlet NICKOL

vilket icke innehåller frätande ämnen men ändå gör allting blixt blankt.

Engros: **HERMANN DERLIEN A.-B.**
STOCKHOLM Kungsgatan 3

Radion.

SVENSKA KVINNOFÖRENING-SARS RADIOKOMMITTÉ har vid trenne sammanträden under januari och februari behandlat de genom den avslutade rundradioutredningen aktualiserade radioproblemen.

Vid ena sammanträdet talade skådespelerskan Margit Andelius-Ringenson om Engelsk barnradio, till vilken vi återkomma i ett följande nummer.

I en skrivelse

till Kungl. Maj:t tar Svenska Kvinnoför. Radiokommitté ställning till utredningsförslagen:

Endast under vissa förutsättningar anser man sig kunna biträda förslaget om rundradions förstatligande betr. det föreslagna radiorådet heter det bl. a. "Rådet har till uppgift att behandla frågor av vitt skild natur och blir icke i stånd att på ett allsidigt och fullt tillfredsställande sätt fylla sin uppgift, om det sammansättes enbart av män, lika litet som det är i stånd därtill, om det består enbart av kvinnor." Något som i lika hög grad gäller sammansättningen av den av utredningen föreslagna utökade styrelsen. — Betr. de ekonomiska synpunkterna anför kommittén, att det ansenliga överskottet ej som hittills i sin helhet bör överföras till allmänna statskassan utan i stället i större utsträckning komma rundradion och dess vidare utveckling till godo. Man föreslår vidare bildandet av en kulturfond, efterlyser — på tal om programmen — bl. a. objektiva upplysningsföredrag i samhällsfrågor i skolradion. Dessutom framhållas vissa synpunkter betr. barnprogrammen, som helt förbigåtts av utredningen.

Kvinna i norska programrådet.

Efter mönster av Sv. Kvinnoför. Radiokom. bildades i våras en norsk motsvarighet. Dess strävanden ha nu krönts med framgång: vid vakans i programrådet utnämnde regeringen på kommitténs hemställan en kvinnlig ledamot, Karen Grude Koht.

COHNS

KEMISKA TVÄTT

Humlegårdsgatan 1—3.
Observatoriegatan 12.
Vattugatan 2.

Tel. 67 55 44.
Tel. 38 90 98.
Tel. 10 77 72.

Fröken Edith
Wennerberg.

Råd i uppfostringsfrågor.

*Fröken Edith Wennerberg
belyser här ett intressant område in-
om huvudstadens barn- och ungdoms-
vård.*

DET ÄR MOTTAGNINGSKVÄLL på Stockholms Stads Rådgivningsbyrå för Uppfostringsfrågor. I en rymlig vänthall med tapeter i ljusgrönt, konstnärliga barnfotografier på väggarna och tidskrifter och bilderböcker på borden sitta några mödrar med barn samt en och annan fader. En ung dam vid sitt skrivbord besvarar förfrågningar. Då och då öppnas dörren till ett rum, där man skymtar en vit läkarrock, någon kommer ut och den, som är närmast i tur, släppes in. Ibland tas något av barnen om hand av en vänlig fröken, som leder en undrande tös eller parvel genom en lång gång in i ett litet avsides liggande rum, där man nu en stund "leker skola" och där vanligen de första ögonblickens spänning snart förbytes i en känsla av trivsel, när den lille märker, att det hela är mer roligt än farligt, och där man efteråt har kvar en del värdefulla uppgifter om hans utvecklingsstadium.

Byrån är en av våra nyare institutioner på barn- och ungdomsvårdens område, dit föräldrar och andra uppfostrare kunna vända sig för att få råd och hjälp angående barn och ungdomar, som förete uppfostringsvårigheter eller annars i starkare grad avvika från vad som får anses normalt för deras ålder.

Länge har man redan i vårt land nedlagt ett omsorgsfullt arbete på

att förbättra den fysiska hygienien bland barnen och resultaten ha visat sig i form av sjunkande siffror för barn-dödlighet och -sjuklighet. Först på de senare åren har man börjat inse, att den själsliga hälsovården är ett minst lika viktigt kapitel och att även här de förebyggande åtgärderna lättast leda till målet: att skapa ett själsligt sunt släkte. Även om arv och konstitutionella svagheter spela en stor roll, har det dock kunnat påvisas, att mycken nervositet och sinnessjukdom såväl som kriminalitet och samhällsfientliga tendenser hos vuxna kunnat härledas ur svåra miljöförhållanden, olämplig behandling eller endast bristande förståelse under barnaåldern. Man vill därför nu på ett så tidigt stadium som möjligt söka upptäcka och avhjälpa begynnande svårigheter och missförhållanden i fråga om barnens själsliga utveckling i hopp om att därigenom kunna undvika svårare konflikter längre fram i livet. I detta syfte startades Rådgivningsbyrån i januari 1933 av Stockholms Stads Barnavårdsnämnd, i vars förebyggande uppfostringsverksamhet den utgör ett led.

Byrån förestås av en läkare med nerv- och sinnessjukdomar som sitt specialgebit. Vid hans sida finnas tre fast anställda kvinnliga assistenter. En halvtidsanställd arbetskraft svarar för intelligensundersökningarna, varjämte 4 à 5 frivilliga medhjälpare deltaga i byråns sociala ar-

Ellen Andersons Pensionat

Vallingsgatan 38. Stockholm. Tel. 103297.

Rekommenderar sina trevliga tysta rum med varmt och kallt vatten, Sällskapsrum. 1:kl. kök. Låga priser för gäster på längre tid.

Norrköpings Stuvlager

Klädeshandel. Barnhusg. 4, Stockholm.
Ingen butik. Inga omkostn. **DETTA OR-
SAKEN TILL VÅRA BILLIGA PRISER**

bete i utbildningssyfte eller enbart av intresse.

Som redan antytts, blir varje barn, för vilket byråns hjälp sökes, först föremål för en grundlig undersökning. Någon av assistenterna inhämtar av föräldrar, lärare eller andra barnet närstående personer så noggranna uppgifter som möjligt om barnets aktuella uppfostringssvårigheter, dess utveckling, arvsförhållanden, hälsa, föregående och nuvarande levnadsomständigheter m. m. Dessa upplysningar nedskrivs och föreläggas läkaren före barnets undersökning, som omfattar dels dess kroppsliga hälsotillstånd, dels dess nerv- och psykiska tillstånd. Intelligensprövning företages endast, om det kan misstänkas, att uppfostringsbesvären ha något samband med rubbningar i detta avseende.

Sedan undersökningen givit en så vitt möjligt riktig bild av barnets personlighet och av orsakerna till dess svårigheter, kommer turen till hjälpåtgärderna, som kunna vara av de mest skiftande slag. En gång är det tillräckligt, att uppfostraren får råd om barnets behandling, en annan gång behövs kanske medicin, ibland ändring i skol- eller hemmiljön, en tids landsvistelse, läxhjälp, uppmuntran och intresse.

För att få en uppfattning om varför byrån anlitas kunna vi än en gång kasta en blick in i väntrummet. En storväxt 9-årig flicka, som följdes av sin styvfar och hela tiden håller honom i handen, lider av höggradig nervositet. För ett par månader sedan kom hon första gången till byrån, emedan hon på inga villkor kunde förmås att gå i skolan. Hon klängde sig ängsligt fast vid styvfaderna, så fort en främmande närmade sig och

grät högt för varje nytt organ, som skulle undersökas av läkaren. Kroppslig klenhet, nervös läggning och en rad olyckliga omständigheter, som varken skolan eller hemmet kunde göras ansvariga för, hade bragt henne i detta onormala tillstånd.

Den lille intagande gentlemannen på 7 år med de stora blå ögonen i ett Jenny Nyströms-ansikte har den ovannan att rätt ofta låta sig upphittas av polisen på gatan eller i främmande trappor och portgångar vid 12—1-tiden på natten. Sannolika orsaker: bristande tillsyn och intresse i hemmet, för hård behandling i tidigare ålder. Skall det lyckas att hos fadern och styvmodern skapa den verkliga förståelse, som behövs för att av den lille begåvade vagabonden göra en fullt normal pojke eller skall det bli nödvändigt att flytta honom i annan omgivning?

Att den välskötta 5-åriga flickan med bägge föräldrarna i sällskap däremot är ett pappas och mammas på en gång överuppfostrade och bortskämda enda barn är inte svårt att gissa sig till. Hon är anmäld för våldsamma lynnesutbrott, olydnad och bråkighet. Man torde inte hemmisstaga sig, om man förutser, att läkarens råd där i första hand kommer att ta sikte på att få föräldrarna att tillämpa en lugn, fast och konsekvent uppfostran samt snarast möjligt skaffa flickan in bland jämnåriga t. ex. i en Kindergarten.

Mörkare ter sig sannolikt framtiden för 13-åringen med det inåtvända ansiktsuttrycket och de skygga ögonen. Han lider redan av en tydlig psykisk sjukdom, och där är inte mycket annat att göra än att i möjligaste mån jämna vägen för honom i hopp om att han skall komma ige-

Filips

Konditoriet för alla

Var Ni än bor kunna vi tack vare våra välbelägna butiker snabbt betjäna Eder.

Ni blir alltid belåten med inköpen

FILIPS KONDITORIE

Regeringsgatan 27—29. Best.-tel. 11 45 11.
Norrullsgatan 10. " " 38 62 94.

KRANSAR

Gunnar Spångberg

67 48 30. Birgerjarlsgatan 12. 61 23 45.
Stockholm.

Ingrid Wollin:

Graven i oasen.

VILL MAN UNDVIKA den vanliga järnvägsrouten Algier—Biskra kan man i stället ta routebussen över Atlasbergen och passerar då den lilla bergsbyn Bou-Sâada. — Av mina arabvänner i Biskra hade jag mycket hört talas om Bou-Sâada, som betyder "Lyckans plats". De berömde det klara, friska vattnet i floden, som ej torkade ut ens under de heta somrarna och som möjliggjorde den frodiga, rika växtligheten här uppe mitt i de ödsliga, sterila bergen. Men detta var inte huvudsaken, menade araberna. Långt märkvärdigare var, att här i Bou-Sâada levde under en stor del av sitt liv den franske målaren Étienne

nom den nuvarande ömtåliga åldersperioden och möjligen längre fram i livet bli i någon mån livsduglig. Han har helt befriats från skolgång, får sysselsättas med slöjd och småarbeten, behandlas så skonsamt som möjligt.

Gemensamt för dessa liksom för de flesta av byråns klienter är nog, att de medvetet eller omedvetet, äro olyckliga, disharmoniska barn. If you can't be good, be happy, säga engelsmännen — är det inte snarare så att för att kunna vara god, måste man vara lycklig? Säkert är väl att såväl uppfostran som psykisk hälsovård, hur alldagliga, osentimentala eller vetenskapliga dess metoder än må vara, bör sätta som sitt mål att skapa lyckliga människor.

EDITH WENNERBERG.

Dinet "Orientens måleriske profet". Dinet, som rest vida omkring i världen, utvalde Bou-Sâada som en av de skönaste platser han sett på jorden. Men inte nog härmed. Han övergick till islam, berättade araberna med stolthet och valde sina vänner bland dem. För dem var han en "marabou" d. v. s. en helig man. De foro ofta till hans grav i Bou-Sâada för att där förätta sin bön.

En dag blev jag inbjuden att tillsammans med vår vän i Biskra, översheiken Manseri Hadj Hafsi, gästa en arabfamilj i Bou-Sâada. Vi bestämde oss för att fara med en enkel och billig kombinerad arab- och boskapsbuss. Det bleve för långt att skildra alla äventyr, som vi råkade ut för på vägen. Vi fingo bilstopp på grund av en gaselljord, som graciöst hoppade över vägen, en syn som jag förresten aldrig kommer att glömma. En planklossnade i bussgolvet så ett lamm fick benet i kläm. Men sådana bagateller fäste man sig inte vid. — Efter 10 timmars färd mestadels genom ödlig stenöken och uppför slingrande, smala bergvägar utefter svindlande bråddjup, nådde vi Bou-Sâada vid solnedgången. Vår värd, Abd El Hammam, mötte oss vid bussen, som var tre timmar försenad. Det var vanligt, förklarade han utan otålighet eller förvåning. Han förde oss till sitt hus, där hans gamla mor och blinda syster Zotra med beskyddande vänlighet togo hand om mig. Jag blev bjuden på varm mjölk med honung, den traditionella välkomstdrycken. — Vid soluppgången voro alla på benen, och då jag ogärna ville blottställa min degenererade vana att sova längre än till klockan 5, steg jag beslutsamt upp. Men det kom mig i någon mån att tvivla på, att jag kommit till "Lyc-

Smärtfri plombering

4 kronor pr plomb.

LÖSTÄNDER och GULDBRYGGOR.

Leg. tandläkare

Ivan Nyvelius

Wästerlånggatan 64 (vid passagen fr. Kornh.-torg).
Mott. 5-8. Annan tid efter överensk. Tel. 21 8060.

Gynna

HERTHAS annonsörer!

kans plats". Zotra kom in med kaffe och oätbara honungskakor, som hon bakat till min ära. Jag kan inte neka till, att jag under de följande 10 minuterna var belåten med hennes blindhet, som gjorde det möjligt för mig att smussa ner några kakor i min väska och i stället äta mina medhavda kex.

Morgonen därpå var strålande vacker. Abd El Hammam föreslog att Hafsi, han och jag skulle besöka Dinet's villa och grav. Vi passerade den lilla byn, där vi nödvändigt måste acceptera två kaffedrickningar av sju föreslagna och kommo så fram till en fruktbar ravin. Mellan branta stränder slingrade sig floden, som vi på ett eller annat sätt måste över. På sina ställen var den ganska grund, och mina följeslagare togo av strumpor och skor, som stoppades i burnuskapuschongen och buro mig på gullstol. Det var inte comme il faut, menade de att låta en dam vada över floden. De tycktes ej alls besvärade av mina 50 kilo utan fortsatte under de blommande aprikosträden uppför ravinens branta backe. "Madame", sa' Abd El Hammam, "lova mig att ej vända er om, förrän vi kommer upp till villan." Jag lydde. Stigen slutade vid villan, som låg på en bergsplatå. Och då jag vände mig om och såg ut över landskapet, förstod jag, att just detta måste vara en "Lyckans plats" för en konstnär. Här såg han ut över fruktträds och neriumsbuskars blomprakt bland doftande mimosasträd och tusentals slanka palmstammar. I sin upphöjda ro iakttog han vardagslivet där nere vid flodstränderna. Hans konstnärsöga måste ha tjusats av kvinnornas färgglada dräkter, dekorativa smycken och graciösa rörelser, då de

En av Dinets målningar: Farfar.

gjorde upp eld vid stranden och tvätade kläder i floden. De allvarliga, barnsligt godtrogna männen, som blevo hans trofasta vänner, lärde honom älska islam och uppfatta det karaktäristiska hos land och folk med en muselmans själ. Hans särskilt gode vän Sliman ben Ibrahim bodde med sin hustru i villan hos den ensamme främlingen, som kände större samhörighet med den främmande rasen än med sina egna landsmän. Redan under sin livstid lät Dinet bygga den gravkammare, där han och vännen med sin hustru en gång skulle vila. Den låg ett par minuters väg från villan. I skimrande vithet lyste den mot de rödskiftande bergen. Vi tittade in genom de smala gluggarna, som varken hade galler eller glas. Gravarna liksom golv, tak och väggar voro beklädda med vackert blomdecorerade kakelplattor. Ett par svalor flögo ut och in genom gluggarna,

Välsorterat lager av alla slags Snörmakerier, såsom Band, Snören, Tofsar, Fransar, Belysningsarmatur m. m., m. m.

UTSTALLNING och BUTIK

Klarabergsgatan 52, Stockholm.

Telefon: 21 96 96 och 11 37 96.

En skrivelse till Abortkommittén.

F.-B.-F. har den 13 febr. ingivit följande yttrande över abortkommitténs förslag.

Genom remiss, mottagen den 14 jan. 1935, har Fredrika-Bremer-Förbundets styrelse anmodats avgiva yttrande över kommitténs preliminära förslag till lag om avbrytande av havandeskap m. m. Senare har styrelsen även erhållit till sig remitterat sakkunnigutredning angående revision av 18 kap. 13 § strafflagen i och för beaktande vid avgivande av yttrande över förenämnda remiss. Med anledning härav får styrelsen anföra följande.

Avsikten med den lag, till vilken ett preliminärt kommittéförslag här föreligger, är, enligt vad kommittén själv framhåller, att bekämpa fosterfördrivningarna. Utrett är, att dessa ha en skrämmande vidsträckt utbredning, och mycket talar för att utbredningen är ännu mycket större än den genom utredningen konstaterade. Beträffande motiven till kvinnors önskan att bli befriade från sitt foster, framgår av vad man vet därom, att huvudmotivet är ett genom havandeskapet framkallat nödläge. Det viktigaste och närmast liggande — särskilt nära liggande i en tid som vår, som i så hög grad gått in för profylaktiska åtgärder — bör då vara att se till att häva detta nödläge, något som kommittén också mycket kraftigt framhåller. Det är så mycket mera en bjudande plikt att söka undanröja sagda motiv, som ingreppet ifråga är mot naturen och för kvinnan själv — även då in-

svingade sig upp mot kupoltaket och fyllde gravkammaren med jublande kvitter. Inför all denna säregna, gripande skönhet kunde jag ej hålla tillbaka tårarna. Hafsi och El Hammam sågo helt förskräckta ut. Varför grät jag, undrade de. Visste jag ej att de döda omges av goda änglar, som ej få störas av människornas tårar. De döda äro lyckliga, de behöva ej beklagas.

Ingrid Wollin.

greppet utföres av läkare — alltid medför risker. Dessutom betyder förintandet av själsligt normala och kroppsligt friska föräldrars avkomma en stor samhällsförlust.

Indikationer för abort.

Läkarens rätt att avbryta havandeskap på medicinska indikationer är icke bestridd. Den anses självklar och har hävd för sig.

Kommitténs lagförslag upptager tre olika slags grunder eller indikationer, vid vilkas förekomst straffrihet skulle föreligga vid abortframkallning, företagen på sätt i förslaget anges.

Beträffande abortframkallning på humanitära eller eugeniska grunder (förslag till lag om avbrytande av havandeskap 1 § 1 och 3 mom.) torde icke någon tvekan föreligga, att lagen bör medgiva abort. En lagändring i detta syfte står i överensstämmelse med den allmänna rättsuppfattningen och beträffande moment 3 gäller därjämte, att detta kan betecknas som en konsekvens av steriliseringslagen.

I fråga om den sociala indikationen som grund för straffrihet torde rättsuppfattningen ställa sig mera tveksam. Det föreliggande förslaget bör emellertid ses mot bakgrund av nuvarande tillstånd med det stora antalet abortframkallningar mot gällande lag, en företeelse, som utgör ett samhällsont av allvarligaste slag. Det kan icke hållas förnekas, att såsom förhållandena nu äro i vårt samhälle, en havande kvinna kan befinna sig i ett konfliktläge av synnerlig svår beskaffenhet, särskilt torde detta gälla fall av blandad medicinsk-social indikation, men även den ekonomiska nöden och de sociala svårigheterna för en ogift moder kunna vara av en utomordentlig storleksordning. På grund härav uttalar styrelsen sin anslutning till kommitténs åsikt att avbrytande av havandeskap även på social indikation bör tillåtas. Det synes emellertid styrelsen, att formuleringen i den föreslagna lagtexten (1 § 2 mom.) är vag och bör förtydligas.

Läkarens uppgift.

Av särskild vikt är, att den kvinna, som sviktat under havandeskapet, får tillfälle att rådgöra om sina svårigheter med en ansvarskännande person. Den föreslagna lagen kommer att bana vägen härför, då det torde bliva naturligt för en abortsökande kvinna att vända sig till en läkare i sin nöd. En läkares främsta plikt är att värna om livet. Ställd inför en bön om framkallande av abort, måste han därför främst

En annons

i HERTHA når en
köpstark publik!

se till att söka bevara det spirande liv man ber honom förintä. Det vill säga han skall icke blott vädja till kvinnan att avstå från sin avsikt, han måste även bistå henne med råd för att hon skall kunna komma ur sitt nödläge. I och med detta förhåller han henne och till uppfyllandet av vad som enligt läkares erfarenhet i regel torde vara hennes innersta önskan, att bära fram sitt barn. Men då måste han kunna räkna med att utvägar och medel att hjälpa kvinnan stå honom till buds.

Social sakkunskap, hjälpåtgärder m. m.

Kvinnan bör därför i och med att hon vänder sig till läkare beredas tillfälle att av socialt kunnig person bli upplyst om och hänvisad till förefintliga möjligheter till hjälp. Institutioner och andra hjälpmedel finnas redan, men torde på många håll och i åtskilliga avseenden vara otillräckliga. Det moderskapsunderstöd, som nu utdelas, är alldeles för knappt. Det bör höjas till ett belopp nog stort att åt en understödsberättigad kvinna giva verklig lättnad i hennes ekonomiska nöd inför en barnsbörd och känsla av att samhället vårdar sig om henne och det väntade barnet. Av synnerlig vikt är också, att samhället beflitar sig om att underlätta familjebildningen. Detta torde kunna ske på flera vägar, t. ex. genom borttagande av den högre beskattningen av äkta makars inkomster på grund av att dessa nu sammanräknas, genom införande av större skatteavdrag för barn, upprätthållande av rätten för gift kvinna att inneha arbetsanställning, bedrivande av en bostadspolitik, som tar sikte på behovet av tillräckliga och sunda bostäder o. s. v. Det är slutligen angeläget betona, att olika samhällseliga åtgärder till utökad moderskapskydd och underlättande av familjebildning böra omedelbart tagas under övervägande för att vinna snabbast möjliga lösning.

Upplysningsverksamhet ang. sexuella förhållanden.

Det är emellertid icke nog att yttre förutsättningar åstadkommas för gynnande av föräldraskap. Styrelsen vill därjämte kraftigt understryka förslaget om lämplig uppfostrings- och upplysningsverksamhet i syfte dels att undanröja rådande okunnighet och vitt spridda vanföreställningar rörande sexuella förhållanden, dels att skapa större ansvarskänsla inför släktlivet.

En sådan uppgift ställer stora krav icke blott på föräldrar utan också på samhället, enär skolundervisning är för vårt lands

uppväxande släkte obligatorisk. Den sexualundervisning, som i sammanhang med biologiundervisningen redan meddelas i åtskilliga skolor, bör, såsom Fredrika-Bremer-Förbundet vid flera tillfällen uttalat, göras obligatorisk. Av Kungl. Maj:t 1918 tillkallade sakkunniga yttra i sitt 1921 avgivna betänkande att "sexualundervisningens syftemål ej är att allenast bibringa lärjungarna en viss kunskap rörande sexuella förhållanden, utan den bör i främsta rummet avse att bidra till karaktärens stärkande och till en mera upphöjd åskådning beträffande könslivet. Enbart saklig kunskap räcker ej härtill, utan det fordras, att den moraliska känslan får en kraftig väckelse och att viljelivet får den påverkan som här är nödvändig."

Preventivlagens revision.

Beträffande sakkunnigutredningen angående revision av 18 kap. 13 § strafflagen, har den knappa tiden ej tillåtit ett närmare studium av detsamma. Styrelsen vill emellertid principiellt uttala sig för att ifrågasvarande lagparagraf så ändras att den medger en vederhäftig, allmän upplysning angående antikonceptionella medel. Vad beträffar undervisning angående antikonceptionella medel vill styrelsen dock tillägga att enligt dess mening sådan undervisning icke bör meddelas på skolestadiet.

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS STYRELSE:

(Underskrifter.)

*

Reservat ion mot Fredrika-Bremer-Förbundets styrelses beslut att godkänna § 1 mom. 2 (sociala indikationer) i abortkommitténs förslag till lag om avbrytande av havandeskap.

Antagandet, att aborternas antal skulle minskas om de i viss utsträckning bleve legaliserade, är och måste vara helt obestyrkt. Skulle det komma att visa sig att genom läkarnas påverkan någon del av fallen kunde förhindras, torde detta dock vara av ringa betydelse i jämförelse med den uppluckring av den moraliska ansvarskänslan som skulle följa genom att legalisera utsläckandet av spirande liv. Den kristna åskådningen reagerar kraftigt mot en uppfattning som förvisso kommer att minska den respekt för

Förbundsmedlemmar!

Uppmana Edra vänner och bekanta att gå in i **Fredrika-Bremer-Förbundet!**

Även kvinnliga undervisningsråd!

De kvinnliga kårsammanslutningarnas centralråd har till K. Maj:t ingått med en framställning om att behovet av kvinnliga ledamöter i skolöverstyrelsen måtte fyllas. Skrivelsen är av i huvudsak följande lydelse:

Till Konungen.

VID FLERA TILLFÄLLEN HAR TILL Eders Kungl. Maj:t från olika kvinnoorganisationer framförts synpunkter, som belysa behovet av kvinnlig ledamot av Kungl. Skolöverstyrelsen. Så överlämnades år 1919 av såväl Sveiges Flick- och Samskolors lärarinneförbund som Sveriges Folkskollärarinneförbund underdånig hemställan i berörda syfte och år 1927 ingavs en liknande skrivelse av Fredrika-Bremer-Förbundet. Då dessa framställningar icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd, anhåller De kvinnliga kårsammanslutningarnas centralråd att underdånigst få anföra följande:

livet, som har varit och ännu är roten till hela vår humanitära kultur. Bedömandet av de olika fallen blir också ytterst ojämnt och godtyckligt, beroende på läkarnas olika etiska och sociala inställning. Detta isynnerhet som indikationerna givits en svävande karaktär och omfattar så pass skilda motiv som rädsla för social ringaktning, ekonomiskt nödläge, obenägenhet att avbryta en påbörjad utbildning, gift kvinnans önskan att dölja frukten av en illegitim förbindelse m. m.

Ett verkligt nödläge torde emellertid uppstå för de ansvarskännande läkare som ha att besluta om de skola taga ett liv om vars förborgade möjligheter de intet kunna veta.

Slutligen känna vi oss övertygade om, att ansvarskänslan för den individuella livsföringen avtrubbas, om följderna av bristande självdisciplin under lagens hägn elimineras.

*Lizinka Dyrssen Thyra Kullgren
Eva Fröberg Fanny Björkman
Gertrud Törnell Maja Lundgren
Rut Grubb*

Vårt lands skolväsen, som sorterar under Kungl. Skolöverstyrelsen, omfattar såväl kvinnlig som manlig ungdom, lärarpersonalen i alla skolformer består av såväl kvinnor som män och i skolsyrelser av olika slag i landet ha kvinnor invalts, för att deras erfarenheter och synpunkter må få göra sig gällande vid skolfrågornas behandling. Ingen torde heller bestrida att uppfostrans och undervisningens arbetsområde är ett område, där kvinnor visat sig äga stor insikt och förmåga, då det gällt att vinna goda arbetsresultat. Mot bakgrunden av dessa förhållanden måste det ju anses ganska uppseendeväckande, att i det ämbetsverk, som har att utöva högsta ledningen av vårt skolväsen, bland 15 ordinarie medlemmar under hela den tid, som förflutit sedan Skolöverstyrelsen organiserades, aldrig funnits en kvinna.

Det skulle säkert vara till hela vårt skolväsens gagn, om Eders Kungl. Maj:t vid uppkommen vakans inom Kungl. Skolöverstyrelsen ville utnämna kvinnligt undervisningsråd. I all synnerhet borde vid behandlingen av de spörsmål, som röra den kvinnliga ungdomens och den kvinnliga lärarkårens förhållanden anses i högsta grad angeläget, att kvinnliga synpunkter och kvinnlig erfarenhet komma till inflytande. Även i fråga om den första undervisningen för såväl gossar som flickor torde den största insikt och förståelse vara att påräkna från kvinnligt håll, framhålles det i skrivelsen.

För ordnad skolläkarvård vid landsbygdens folkskolor hemställer fru Olivia Nordgren (s) i en motion i Andra kammaren under återopande av en tidigare motion i ämnet, att riksdagen måtte besluta om ett anslag av 40.000 kr. att för nästa budgetår ställas till skolöverstyrelsens förfogande. Ännu ha, framhålles det, endast en sjundedel av landsbygdens kommuner ordnad skolläkarvård.

Angående införande av gemensamma måltidstimmar har Nils Nilsson i Karlstad (h) motionerat i Andra kammaren. Han framhåller bl. a., att de svenska hemmen beräknas årligen förlora flera tiotal miljoner genom det nuvarande kaotiska tillståndet, som också förorsakar husmödrarna ett ytterst betungande dubbelarbete.

Barnhemsföreståndarinnebefattningen

vid

Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala

förklaras härmed till ansökan ledig. Sökande, som bör vara utexaminerad barnavårds-
lärarinna med praktik och erfarenhet på området, torde inom en månad från denna dag
insända ansökningshandlingar ställda till styrelsen för skolan under adress: Fackskolan,
Uppsala. Platsen skall tillträdas den 1 november 1935; närmare upplysningar kunna
erhållas genom Fackskolans föreståndarinna.

Uppsala den 8 febr. 1935.

Två nya förbundskretsar. Nya förbundsmedlemmar

” — — — och nu väntar jag varje dag med spänning på meddelande om en glädjande tilldragelse i Ljungby!” Citatet är hämtat ur förbundssekretärens januarirapport om sin eriksgata i förbundskretsarna. Den ”glädjande tilldragelsen” inträffade den 22 jan., då i Ljungby förbundets **S u n n e r b o k r e t s** konstituerades och redan vid starten kunde glädja sig åt ej mindre än 50 medlemmar.

De närmare detaljerna voro följande: fru Elsa Munck af Rosenschöld höll ett hälsningsanförande, varpå fru Linnéa Modig i ett föredrag gav en intressant bild av Fredrika Bremer, hennes liv och verksamhet. För underhållningen i övrigt sörjde fru Astrid Gjerulf med sång och musik.

Vid företaget val av styrelse fick denna följande sammansättning: ordf. fru Elsa Munck af Rosenschöld, v. ordf. fru Linnéa Modig, sekr. fru Astrid Wigner, kassör fru Hanna Olin och klubbmästare fru Ina von Sydow, fruar Ester Myrin och Emmy Linge. Till suppleanter utsågs fru Sandberg, Markaryd, fru Rogberg, Angelstad, samt fru Gjerulf, Ljungby. Revisorer blevo fru Hanna Lekander, Ljungby, och fröken H. Lindskog, Ljungby, med fröknarna H. Håkansson och Ollegård Sandstedt, Ljungby, som suppleanter.

Den 36:te förbundskretsen är alltså ett glädjande faktum och den önskas ett hjärtligt välkommen och lycka till i arbetet för gemensamma mål!

P. S.

Samma lyckönskan kan riktas till F.-B.-F:s 37:de krets, *Uddevallakretsen*, om vars tillblivelse budskapet just har ingått. Vi nöja oss denna gång med att nämna, att kretsen redan räknar 54 medlemmar och att dess ordförande är fru Wally Thornburn.

Vi återkomma och hoppas, att vänliga faddrar till krets nummer 38 t. o. m. 40 snart också måtte anmäla sig!

Göteborg: fröken Märta Belfrage, dr phil. Emma Jacobsson.

Halmstad: fröken Ester Bengtsson, fröken Hulda Carlsson, fru Märta Cato, fru Inga Gren, fröken Hulda Nilsson, fru Julia Pehrsson, fröken Ellen Pettersson, fröken Ragnhild Syk.

Hälsingborg: fru Valborg Aaris, fru Åsa Arnhamn, fru Rut Aspegren, fru Ingrid Brunkman, fröken Karin Dahl, fru Mia Embring, fru Amanda Engeström, fru Lisa Hillerström, fröken Ester Månsson, fru Greta Olsson, fröken Ida Olsson, fru Ester Salomon-Sörensen, fru Anna-Lisa Stewenius.

Karlskrona: fröken Siri Almqvist, fru Margit André, fru Hilma Bergqvist, fru Margit Bolling, fru Annv Carlsson, Johannishus, fru Rose May Cassel, fru Frida Delin, fru Signe Egerström, Westeråkra, fru Elly Eker, Rödeby, fru Elly Ekestubbe, Lyckeby, fru Anna Eriksson, fröken Kerstin Elmqvist, fru Lisa Fors, fröken Anne-Marie Hansson, fru Ingegerd Hellerström, Nättraby, fru Inger Hellerström, Nättraby, fröken Ruth Hermansson, fru Gunhild Håkansson, fröken Maja Håkansson, fru Ingrid Janzon, Ronneby, fru Hilda Johansson, fru Signhild Johansson, fru Valborg Johansson, fröken Signild Johnstone, fröken Lisen Josefsson, fröken Ester Jönsson, fru Aina Krook, friherrinnan Märtha Leijonhielm, fröken Märta Lilja, fru Karin Lindbäck, fru Ruth Lindström, fru Lotten Lindvall, Nättrabyhamn, fru Ebba Montelius, fru Vera Mårtensson, fru Evi Nilsson, fröken Ida Nilsson, Johannishus, fru Margit Nilsson, fru Stina Ohlsson, fru Siri Palmær, fru Solveig Ramstedt, fru Ruth van Rijswijk, löjtnant I. Rosensvärd fru Greta Sjöberg-Silverling, fru Tyra Strömberg, fru Märta Söderström, Ronneby, fru Margit Thornburn, fru Ingrid Thorén, fröken Anna Wahlgren, fru Lillemor Wallgren, fru Sonja Werner, Ronneby, friherrinnan Brita Wrede, Djupadal, fru Berta Wigh, fru Gurli Wirström, fru Annæ-Margret Östgren.

Karlstad: Fru Thyra Brattström, fru Barbro Leffler-Egnell, fru Marie-Sophie af Ekenstam, fru Irma Melcher, fru Elsa Modén, fru Julian Nylander, fru Signrid Olsson, fru Greta Ögren.

Linköping: fru Signe Törnqvist, fru Greta Wahlbeck.

Lund: fröken Hilda Lysander.

Norrköping: fröken Göta Björkman, fröken Karin Stenström, Kneippbaden, fröken Anny Sveningsson.

Bliv medlem i

Riksföreningen för Svenskhetens bevarande i utlandet!

Det är varje svensks plikt!

Medlemsavgift 5 kr. Adr. Göteborg.

Fler kvinnor i fullmäktige och nämnder!

STÖD KRAVET PÅ ÖKAD KVINNLIG representation i Stockholms stadsfullmäktige! Kring den parollen hade F.-B.-F:s stockholmskrets under fröken von Plomgrens ordförandskap den 31 jan. anordnat ett offentligt och välbesökt opinionsmöte i K. F. U. M:s hörsal. Tre talarinnor ur olika politiska läger gingo i elden: riksdags- och stadsfullmäktigeledamoten Ruth Gustafson, stadsfullmäktigen Elisif Théel och ordf. i Kvinnliga kontoristföreningen Edith Lindblom.

Det framhölls, att kvinnorna äro bedrövligt underrepresenterade i det kommunala livet: procenten har sjunkit från 98 kvinnor på 1.000 män 1919 till 45 på 1.000 män 1931. Eftersom kvinnorna äro i sådan försvinnande minoritet inom det offentliga livet, ha de svårt att göra sina uppslag och idéer gällande. Och dock behövas de i sty-

Stockholm: doktor Sofia Allewin, fröken Inga Bagger-Sjöbäck, Djursholm, fröken Anna Carlsson, fru Anna Christell, fru Elsa Elliot, fru Elisabeth Sjögren.

Sunnerbokretsen, Ljungby: fru Sigrid Almin, fru Sigrid Bendelin, fru Agnes Bonthron, fru Naemi Bucht, fru Elsa Ekström, Vittaryd, fru Karin Falk, Strömsnäsbruk, fru Greta Forsman, fröken Ingrid Fylke, Strömsnäsbruk, fru Elin Granquist, fru Astrid Gjerne, fru Fredborg Hallenberg, fröken Anna Hansson, fröken Elna Hellström, fru Nanny Heiling, fru Lisa Hultkrantz, Strömsnäsbruk, fröken Helga Håkansson, fru Alma Jakobsson, Angelstad, fru Annie Jansson, Strömsnäsbruk, fröken Eva Johansson, fröken Inez Jonsson, fröken Rut Karlsson, Strömsnäsbruk, fru Hanna Lekander, fru Agnes Lindgren, fru Hanna Lindkvist, fröken Hilma Lindskog, fru Emmy Linge, fru Linnéa Modig, fru Elsa Munck af Rosenschöld, fru Ester Myrin, fru Edith Nordahl, Markaryd, fru Signe Oldén, fru Hanna Olin, fru Blenda Petersson, Angelstad, fru Daisy Petersson, fru Anna Piper, Angelstad, fru Valborg Rogberg, Angelstad, fru Helga Samuelsson, fru Birgit Sandberg, Markaryd, fröken Öllegård-Sandstedt, fru Hulda Schweitz, fru Emy Sperlings, fru Dora Strömvall, fru Astrid Svensson, Angelstad, fröken Gulli Svensson, fru Ina von Sydow, fröken Sjöstrand, fröken Anna-Lisa Strömwall, fru Ella Thölen, fru Astrid Wigner, fru Wiveka Willers.

Växjö: sjuksköterskan Agda Rylander.

relser och nämnder i det samhälle, som i mycket större utsträckning än hittills fördrar deras medverkan, framhöll bl. a. fru Théel.

Vi få inte uteslutande skylla på männens motvilja att släppa fram kvinnorna, menade fru Gustafson och påpekade, att vi kvinnor böra ge av vår egenart också i det offentliga livet, av vår moderlighet och vår starka rättskänsla, som ibland kommer oss att bryta partibandet och handla endast som människor.

Fröken Lindblom klandrade skarpt sitt köns likgiltighet och räddhåga, som oftast bottenar i blyghet och okunnighet om det offentliga livet, som männen insvept i en nimbus av hemlighetsfullhet. Det finns i Stockholm 154.392 kvinnor och 176.790 män med yrkesarbete. Av kvinnorna intaga 13,7 proc. en självständig eller ledande ställning, bland männen är motsvarande procent 17,8. Dessa siffror framhäva klart disproportyonerna i kvinnornas kommunala representation: 11 av 100 ledamöter.

Efter mötets slut antogs enhälligt en resolution.

"Dit vi hunnit", den instruktiva film, som Fredrika-Bremer-Förbundet uppdragit över sammanslutningens utveckling och verksamhet, visades den 20 jan. på Alcazar i Malmö. Platserna räckte för övrigt inte till för alla som kommit för att se filmen, utan många måste vända vid ingången.

Den 23 visades "Dit vi hunnit" på Metropol för skolungdomen.

F.-B.-F.-kretsarna.

Gävlekretsen hade den 30 januari årsmöte. Styrelsen omvaldes med undantag av fruar Berglöf och Norrbom, som av sagt sig. I deras ställe invaldes fruar Signe-Lisa Ehrenborg och Kerstin Lundén. Styrelsen konstituerade sig sålunda:

fru Anna Björk, hedersled., fru Anna Klingberg, ordf., fru Ebba Lundbäck, v. ordf., fröken Sigrid Fröstedt, sekr., fru Anna Bäcklin, v. sekr., fröken Elsa Wengelin, kassör, fruar Hedvig Törjeson, Märta Hedberg, fröken Ingrid Rosendal, fruar Signe-Lisa Ehrenborg och Kerstin Lundén;

revisorer: fröken Elisabeth Johansson och fru Barbro Åberg med fröken Magda Lundblad och fru Lotten Westergren som suppl.

HERTHAS redaktionskommitté består, förutom av tidskriftens redaktör, av: Karin Fjällbäck-Holmgren Ida von Plomgren och Axianne Thorstenson.

Hygieniska, Eleganta, Hållbara

"Systertäcken" och "Systemadrasser"

Säljas överallt. Tillverkas endast av:

Aktiebolaget

Stockholms Vaddfabrik

Stockholm, Liljeholmen
Kungl. Hovleverantör

Bildad ungdom!

Ni har det som ett hem i
Thyra Larsons Pens.,

Vasagatan 50, 3 tr. Tel. 216726.

Vackra välmöblerade rum med helinackorderling, ensamt eller delat. Trevligt sällskapsrum. God och väl-lagd husmanskost. Billiga priser. Vårekommenderat.

Framhåll,

vad F.-B.-F. betytt för landets kvinnor under olika tidsskeden! Sök intressera de unga för förbundets syften!

Drottning Victorias Vilohem på Öland

mottager under tiden 15/5—30/9 1935 intill samtidigt 26 damer, som äro i behov av vila och luftombyte. Sökanden får vistas vid Hemmet högst sex veckor. Avgiften per dag och person kr. 2:75 i huvudbyggnaden och 2:50 i närbelägna villor.

Vid Vilohemmet anordnas under ledning av utexaminerad skolkökslärarinna.

Hushållskurs

under tiden 1/5—30/9. Tio elever mottagas. Avgiften 90 kr. per mån. inberäknad full pension.

Närmare upplysningar lämnas av H. M. Drottningens Centralkommitté, Kungl. Slottet, Stockholm, dit ansökningar skola insändas före 15/3 1935.

Tandläkarinstitutets tandsköterskekurser.

Två kurser hållas årligen med högst 8 elever i vardera.

Kursavgiften utgör 300 kronor för varje elev.

Varje tandsköterskekurs omfattar en undervisningstid av 14 månader. Ny undervisningskurs börjar den 15 september och den 15 mars. Tiden för jul- och sommarferier bestämmas av lärarrådet.

Den som vill bli antagen som tandsköterskelev, skall under augusti, respektive februari till tandläkarinstitutets inspektor insända ansökan där-om med bifogande av åldersbevis, merithandlingar samt läkarintyg angående hälsotillstånd. Beslut om antagande av elev fattas, efter kursföreståndarens hörande, av tandläkarinstitutets inspektor inom en vecka efter ansökningstidens utgång.

Så länge medel finnas disponibla, utdelar lärarrådet vid avslutningen av varje tandsköterskekurs ett stipendium å 450 kronor. Stipendiet tilldelas behövande kursdeltagare, som med goda vitsord genomgått kursen. Stipendiat är skyldig att efter avslutad kurs under 3 månader tjänstgöra såsom tandsköterska vid institutet. Över dylik tjänstgöring skall lärarrådet lämna särskilt vitsord. Prospekt erhålles å Tandläkarinstitutets exp.

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET. Redaktör: *Margareta von Konow*.

Samtliga förbundsmedlemmar erhålla tidskriften. *Icke-förbundsmedlemmar* prenumerera å närmaste postanstalt eller i bokhandel. Pris för postuppl.: 1/1 år kr. 4:50, 1/2 år kr. 2:50. Lösnummer 45 öre. Redaktion och expedition: 48 Klara bergsgatan, Stockholm. Redaktionstid: tisdagar och fredagar kl. 1—3. Telefon: 20 48 50. Expeditionen: kl. 11—4 varje söckendag. Telefon: 10 27 62.

Fredrika-Bremer- Förbundets sjuksköterskebyråer:

◆
i Stockholm, Smålandsgatan 20. Tel. 10 68 98.

i Göteborg, Vasa Kyrkogata 5. Tel. 361 87.

i Umeå, Centrallasarettet.

i Linköping, Nygatan 42. Tel. 8 06.

i Jönköping, Kjellbergska Stiftelsen, Rosenlund. Tel. 21 37.

i Västerås, Centrallasarettet.

i Falun, Högbo Central-sanatorium. Tel. Namnanrop.

i Sundsvall, Lasarettet.

i Karlstad, Centrallasarettet.

i Östersund, Centrallasarettet.

Byråerna mottaga sjukbud hela dagarna, per telefon även nattetid.